

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1

สารนิพนธ์
ของ
อารีย์ นิมฉลอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สารนิพนธ์
ของ
อารีย์ นิมนลง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
อารีย์ นิมนลอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

อารีย์ ฉิมฉลอง. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1. สารนิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา

สารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ใน 4 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการ 2) การประสานงาน 3) การกำกับ นิเทศและติดตาม 4) การประเมินผล 2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 6 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อนักเรียน 6) การรายงานผล 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 19 โรงเรียน จำนวนครู 181 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และ 0.97 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารจัดการ การกำกับ นิเทศและติดตาม การประสานงาน การประเมินผล

2. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การรายงานผล การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน

3. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($r = 0.763$) อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง จำแนกนักเรียน อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญที่.01 ส่วนความสัมพันธ์กับ การส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การรายงานผล การป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่.01

THE RELATIONSHIPS BETWEEN THE ROLES OF PRINCIPALS AND
THE IMPLEMENTATION OF STUDENT SUPPORT SYSTEM IN THE OPPORTUNITY
EXPANSION SCHOOLS OF PETCHBURI EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

AN ABSTRACT
BY
AREE CHIMCHALONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2009

Aree Chimchalong. (2009). *The Relationships Between the Role of Principals and the Implementation of Student Support System in Opportunity Expansion Schools of Petchaburi Education Service Area 1*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Project Advisor: Assoc. Prof. Dr. Thasana Swaengsakdi.

The purposes of the research were to: 1. study the roles of the principals in 4 aspects: 1) managing, 2) coordinating, 3) controlling, supervising and monitoring, and 4) evaluating; 2. study the implementation of student support system in 6 aspects: 1) knowing individual students, 2) screening and classifying students, 3) encouraging students, 4) preventing and solving problems, 5) passing on students, and 6) reporting; 3. study the relationships between the roles of the principals and the implementation of student support system in the opportunity expansion schools of Petchaburi Education Service Area 1. The samples consisted of 181 teachers from 19 opportunity expansion schools of Petchaburi Education Service Area 1. They were selected by stratified random sampling. The instrument used for collecting data was a 5-point rating scale questionnaire of which the role of school administrators as a whole had an alpha reliability of .97 and the implementation of student support system as a whole had .98. The statistics used for analyzing data were mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The results were as follows.

1. The role of the principals as a whole was at the high level. When considered the individual aspects, it was found that every aspect was at the high level; listed in descending order of means as follows: managing, controlling, supervising and monitoring, coordinating, and evaluating.

2. The implementation of the student support system as a whole was at the high level. When considered the individual aspects, it was found that every aspect was at the high level; listed in descending order of means as follows: preventing and solving problems, knowing individual students, encouraging students, reporting, screening and classifying students and passing on student.

3. The roles of the principals as a whole and the implementation of the student support system as a whole had significant positive relationship at .01 level and at the high level ($r = 0.763$). When considered the relationships of the roles of the principals as a whole and the aspects of the implementation of the student support system, it was found that the roles as a whole had significant positive relationships, at .01 level and at the high level, with the aspects of knowing individual students and screening and classifying students; and had significant positive relationships, at .01 level and at the moderate level, with the aspects of passing on student, encouraging students, reporting, and preventing and solving problems.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณา ที่ได้รับในครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร.นิตย ไรจน์รัตนวาณิช คณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงสารนิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี และอาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา คณะกรรมการพิจารณาสอบสารนิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.นิตย ไรจน์รัตนวาณิช คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อาจารย์เชมณัฐ จันทวงศ์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 นายไพบุลย์ เกตุแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนคงคาราม อาจารย์เกษร หว่างจิตร ครู คศ.2 โรงเรียนวัดโพธิ์ทัยมณี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจและให้คำแนะนำในสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซ่อง และผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแหลมทองที่ให้ความกรุณาในการทดลองใช้เครื่องมือและขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา บุรพจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนและให้การศึกษแก่ผู้วิจัย จนทำให้สำเร็จการศึกษาด้วยดี

อารีย์ ฉิมฉลอง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เพชรบุรีเขต 1 ของ อารีย์ จิมฉลอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2552

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ประสงค์ของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมุติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.....	11
บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา.....	16
การบริหารจัดการ.....	23
การประสานงาน.....	26
การกำกับ นิเทศ ติดตาม.....	31
การประเมินผล.....	34
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	36
แนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	36
ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	37
ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	38
วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	40
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	41
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	45
การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน.....	50
การส่งเสริมพัฒนานักเรียน.....	53
การป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	55
การส่งต่อนักเรียน.....	58
การรายงานผล.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
งานวิจัยภายในประเทศ.....	67
งานวิจัยต่างประเทศ.....	71
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	74
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	74
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	94
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	94
สมมุติฐานในการวิจัย	94
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	94
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	95
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
สรุปผลการวิจัย.....	96
การอภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	99

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	109
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	123
ภาคผนวก ค หนังสือราชการ.....	125
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	133

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	75
2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและ รายด้าน.....	81
3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการโดยรวมและรายข้อ	82
4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหาร สถานศึกษาด้านการประสานงาน โดยรวมและรายข้อ.....	83
5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหาร สถานศึกษาด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม โดยรวมและรายข้อ.....	84
6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการประเมินผลโดยรวมและรายข้อ.....	85
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน.....	86
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมและ รายข้อ.....	87
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน โดยรวม และรายข้อ.....	88
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนโดยรวม และรายข้อ.....	89

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยรวมและ รายข้อ.....	90
12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการส่งต่อ โดยรวมและรายข้อ.....	91
13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการรายงานผลโดยรวมและรายข้อ.....	92
14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน.....	93

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	43
3 กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนของครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง.....	60
4 ปัจจัยความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวทางการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้การดำเนินการคือเรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 5)

อย่างไรก็ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม เป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้สรุปรายงานถึงปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไว้คือปัญหาการเรียน ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาอารมณ์และจิตใจ (กรมสุขภาพจิต. 2544ค: 48 - 49)

พฤติกรรมหลายๆอย่างของวัยรุ่นส่วนใหญ่เกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม การเปิดรับข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดน ก่อให้เกิดการหลงไหลของการแลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมทั่วโลก ส่งผลให้วัยรุ่นมีการรับรู้ ความคิด ทศนคติและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อปัญหาสังคมมีมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาทางเพศที่พบว่า วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุที่เร็วขึ้น มีการก่อพฤติกรรมที่รุนแรง ในหลายรูปแบบ เช่น การยกพวกตีกันเพียงเพราะอีกฝ่ายอยู่ในสถาบันคู่อริ จนต้องทำให้ครอบครัวผู้บริสุทธิ์ต้องโศกเศร้าเพราะการสูญเสีย ภาพปัญหาของวัยรุ่นเป็นตัวสะท้อนว่าระบบการศึกษา เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า แต่วัยรุ่นกลับมีคุณภาพจิตใจที่ด้อยโอกาสลงอย่างน่า

เสียชีวิต การช่วยเหลือเยาวชนให้ฝ่ากระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยีซึ่งมีอิทธิพลอย่างรุนแรงต่อการสร้างค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิตจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่ใกล้ชิด ที่เข้าใจธรรมชาติ ทัศนคติ และความต้องการ อย่างลึกซึ้งและสามารถสร้างความผูกพัน เข้าไปอยู่กลางใจได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547: 1)

การพัฒนานักเรียนให้บุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ล้วนก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตก ความเครียด การปรับตัวไม่เหมาะสม ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งก่อให้เกิดสภาวะวิกฤตทางสังคม(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 5)

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จำเป็นที่จะต้องสนองตอบเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาและหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้ประสานความร่วมมือกับกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี 2543 ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานคือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน 3) การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนา 4) การจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ 5) การส่งต่อ 6) รายงานผล(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: 18)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: คำนำ) สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนและแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำกระบวนการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกับบริบทของตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน และที่สำคัญที่สุด คือบทบาทของผู้บริหารที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในความดูแลทุกคนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทั้งในเชิงสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนจนสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 5)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 14) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน

พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากสถานศึกษา กระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เริ่มตั้งแต่บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคลากรภายนอก กำกับ นิเทศ ติดตามและประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 8-10) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า การวางแผนปฏิบัติการ การดำเนินงาน การตรวจสอบประเมินผล ทบทวน ประเมินผลการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพราะได้ข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุง ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 17) ได้ชี้แนะความคิดสำคัญไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีดังนี้ 1) การบริหารจัดการให้ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างการบริหารงาน 2) การประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก 3) การกำกับ นิเทศ ติดตาม 4) การประเมินผล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการการวางแผนนโยบาย การดำเนินงาน การติดตาม กำกับ นิเทศ และประเมินผล ซึ่งจะสามารถทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินไปด้วยดีหรือประสบความสำเร็จได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ใน 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการ การประสานงาน การกำกับ นิเทศและติดตาม และ การประเมินผล
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 6 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน และการรายงานผล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโดยใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน เพื่อเตรียมการในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน โดยมีการปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามสภาพความเป็นจริง เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2551 จาก 19 โรงเรียน จำนวน 321 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2551 จาก 19 โรงเรียน จำนวน 181 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan.1970: 608)จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)

2. ขอบเขตของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่

2.1.1 การบริหารจัดการ

2.1.2 การประสานงาน

2.1.3 การกำกับ นิเทศและติดตาม

2.1.4 การประเมินผล

2.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่

2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2.2 การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน

2.2.3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

2.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.2.5 การส่งต่อนักเรียน

2.2.6 การรายงานผล

นियามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในการดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปด้วยดีและประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1.1 การบริหารจัดการ หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การกำหนดโครงสร้าง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างความตระหนักให้ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการประชุมคณะกรรมการ

1.2 การประสานงาน หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาในการเชิญผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นกรรมการและกรรมการเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน ประชุมปรึกษาและขอความร่วมมือ การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนบทบาทของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ เข้าใจและให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 การกำกับ นิเทศและติดตาม หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการ กำกับ ติดตาม และนิเทศ กำหนดปฏิทินการดำเนินการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคัดสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับความรู้เพิ่มเติม แนะนำช่วยเหลือให้กำลังใจครู

1.4 การประเมินผล หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาในการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน วางแผนการประเมินล่วงหน้าและดำเนินการประเมินผลตามมาตรฐาน จัดทำรายงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไป

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไข ปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวงกระบวนโดย ดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอกเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

3. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดย การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานและมีหลักการทำงานที่ตรวจสอบได้ เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง พฤติกรรมของครูในการรวบรวม ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียน ศึกษาข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลในด้านความสามารถ ด้าน สุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่น ๆ เป็นรายบุคคล โดยวิธีการใช้เครื่องมือเช่น ระเบียบสะสม แบบ ประเมินพฤติกรรมเด็ก แบบสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน

3.2 การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการพิจารณา วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยแบ่งกลุ่มตามพฤติกรรมด้านบวกและ ด้านลบจากเครื่องมือแบบบันทึก แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลางและกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมี ปัญหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนของโรงเรียน แล้วสรุปลงในแบบ สรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายห้อง

3.3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินการตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งต้องส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มจากการ แบ่งกลุ่มนักเรียน โดยการการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน จัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

3.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินการ กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา โดยให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำเบื้องต้น ประสานงานกับผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือแก้ไข

3.5 การส่งต่อนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการพิจารณานักเรียนกลุ่ม เสี่ยง หรือแก้ไขช่วยเหลือแล้ว แต่ยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นักจิตวิทยา นักสังคม สงเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือในการบันทึกพฤติกรรมนักเรียน

3.6 การรายงานผล หมายถึง พฤติกรรมของครูในการบันทึกเหตุการณ์และหลักฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามการปฏิบัติงานที่เป็นระบบขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่มีมาตรฐาน เป็นการประเมินระบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีข้อสรุปเพื่อบันทึกเป็นหลักฐานสำหรับการนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ทำหน้าที่ดูแลให้ความช่วยเหลือและติดตามนักเรียนที่มีปัญหา ด้านการเรียน ด้านพฤติกรรม ด้านสุขภาพ ตลอดจนปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ

6. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

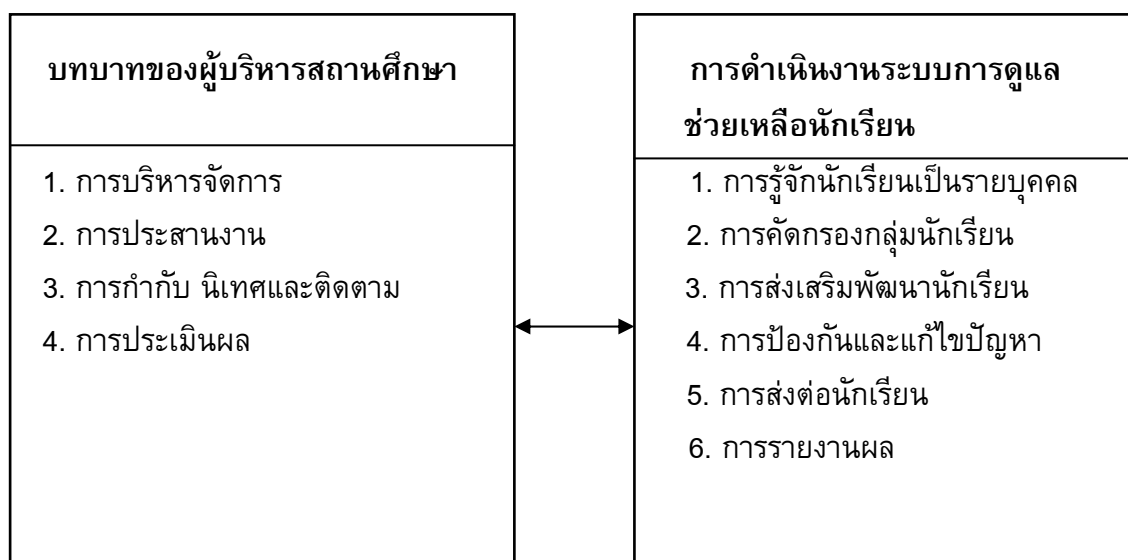
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2547: 17)โดยศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้านคือ 1)การบริหารจัดการ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างความตระหนักให้ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการ 2) การประสานงาน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเชิญผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นกรรมการ และกรรมการเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน ประชุมปรึกษาและขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนบทบาทของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ เข้าใจและให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การกำกับนิเทศและติดตาม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการ กำกับ ติดตาม และนิเทศ กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน ให้ความรู้ แนะนำช่วยเหลือให้กำลังใจครู เกี่ยวกับการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) การประเมินผล หมายถึง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน วางแผนการประเมิน จัดทำรายงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ส่วนการดำเนินงานระบบการดูแลนักเรียน ผู้วิจัยใช้แนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2547: 19) โดยศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 6 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง พฤติกรรมของครูประจำชั้นในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งต้องรู้จักนักเรียนในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่นๆเป็นรายบุคคล โดยวิธีการใช้เครื่องมือเช่น แบบเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก แบบสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน 2) การคัดกรอง กลุ่มนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูประจำชั้นในการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยแบ่งกลุ่มตามพฤติกรรมด้านบวกและด้านลบจากเครื่องมือแบบบันทึกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่การแบ่งกลุ่มนักเรียนของโรงเรียน แล้วสรุปลงในแบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายห้อง 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งต้องส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มจากการแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน จัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งจำเป็นอย่างมากที่จะต้องดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา โดยให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำเบื้องต้น ประสานงานกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข 5) การส่งต่อนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนแล้วแต่ปัญหายากต่อการช่วยเหลือนักเรียน มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น เพื่อดำเนินการตามระบบต่อไปบันทึกการส่งนักเรียน 6) การรายงานผล หมายถึง พฤติกรรมของครูในดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามการปฏิบัติงานที่เป็นระบบขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่มีมาตรฐาน เป็นการประเมิน

ซึ่งงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะสำเร็จด้วยดีและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ามาบริหารจัดการเพื่อให้บังเกิดผลต่อนักเรียนภายในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ข: 1-15) ดังงานวิจัยของจันทนา บุญรุ่ง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทและปัญหาการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวในโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผู้บริหาร มีบทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก วนิตา ชนินทรยุทธ (2544: 13-14) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักในความสำคัญ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 7) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีที่มนำและที่มประสานอันได้แก่ผู้บริหาร

โรงเรียน กรรมการศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนสุโขทัย (2552: Online) ได้กล่าวว่า จุดแข็งที่ส่งผลให้โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือ ผู้บริหารทุกฝ่ายอำนวยความสะดวกและพร้อมให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการระบบดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม (2552: Online) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารที่อุทิศตน ทุ่มเทสนับสนุนให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง

จากแนวคิดและหลักการที่กล่าวมาแล้ว สามารถเขียนเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีประเด็นสำคัญและรายละเอียดตามลำดับดังนี้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
  - 1.1 ข้อมูลทั่วไป
  - 1.2 บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
  - 1.3 การบริหารและจัดการสถานศึกษา
2. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.1 การบริหารจัดการ
  - 2.2 การประสานงาน
  - 2.3 การกำกับ นิเทศและติดตาม
  - 2.4 การประเมินผล
3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.1 แนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.2 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.3 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.4 จุดประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.
  - 4.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 4.2 การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน
  - 4.3 การส่งเสริมพัฒนา
  - 4.4 การป้องกันและการแก้ปัญหา
  - 4.5 การส่งต่อนักเรียน
  - 4.6 การรายงานผล
5. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรก ของที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนชาวไทยให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อเป็น การตอบสนองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ จึงเป็นหน่วยงานที่ จะต้องมารวมกันเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.2545: 7)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 33 กำหนดไว้ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึง ปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา ในมาตรา 36 กำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่ การศึกษา มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมให้มี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายใน เขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ระบุไว้ข้างต้นทั้งนี้ตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ค : 19)

1.1 ข้อมูลทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขต ใน เบื้องต้น และกำหนดโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 6 กลุ่มงาน ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 24 – 26)

1.1.1 กลุ่มอำนวยการ เป็นกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร การ ประสานงานและให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริมให้กลุ่มภารกิจและงานต่าง ๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสามารถบริหารจัดการและดำเนินงานตามบทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่ ได้อย่างเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บนพื้นฐานความถูกต้องและโปร่งใส ตลอดจนสนับสนุนและ ให้บริการข้อมูลข่าวสาร เอกสาร สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา และทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา แก่สถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบริหารจัดการได้อย่างสะดวก คล่องตัว มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ เกี่ยวกับบริหารทั่วไป งานประชาสัมพันธ์ งานประสานงาน และงานบริหารการเงินและสินทรัพย์

1.1.2 กลุ่มบริหารงานบุคคล เป็นกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษา เป็นมาตรการจูงใจให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของหน่วยงานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ระบบคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว เกิดความอิสระในการปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ นำไปสู่การบริการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนต่อไป โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ เกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง งานสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง งานบำเหน็จความชอบและทะเบียนประวัติ งานพัฒนาบุคลากร งานวินัยและนิติการ และงานเลขานุการ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา

1.1.3 กลุ่มนโยบายและแผน เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบาย ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาชาติ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์เป็นสำคัญ ใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ โดยเน้นความโปร่งใส ทันสมัย ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยึดหลักการมีส่วนร่วม การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานตามแผน การกำกับติดตามผลอย่างเป็นระบบ โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ เกี่ยวกับงานข้อมูลสารสนเทศ งานนโยบายและแผน งานวิเคราะห์งบประมาณ งานติดตามประเมินผลและรายงาน และงานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.4 กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบูรณาการการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ไปสู่การศึกษาตลอดชีพ นำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สมบูรณ์ จัดสวัสดิการ สวัสดิภาพ และกองทุนเพื่อการศึกษาที่จะเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนปกติ ด้อยโอกาส พิการ และมีความสามารถพิเศษ อีกทั้งส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนร่วมจัดการศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ เกี่ยวกับงานส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา งานส่งเสริมกิจการนักเรียน งานส่งเสริมสวัสดิการ งานส่งเสริมกิจการพิเศษ และงานส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชน

1.1.5 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เป็นกลุ่มงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนทั้งในระบบนอกกระบบและตามอัธยาศัย เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และตามเป้าหมายของการศึกษาโดยมีขอบข่าย/ภารกิจ เกี่ยวกับงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระบวนการเรียนรู้ งานวัดและประเมินผลการศึกษา งานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีทางการศึกษา งานนิเทศติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และงานเลขานุการคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา

1.1.6 กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เป็นหน่วยงานที่สร้างความเข้มแข็งในการบริหารด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้แก่สถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ อันจะนำไปสู่คุณภาพการศึกษา บุคลากรในกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการเป็นพิเศษ มีหน้าที่ช่วยให้การบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารที่ใช้กระบวนการ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติ กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลทางการบริหารจัดการ และมุ่งเน้นศึกษา วิเคราะห์ วิจัย แสวงหา และจัดทำนวัตกรรม รูปแบบ มาตรฐาน เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือในการบริหารจัดการ โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ เกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย แสวงหา และพัฒนานวัตกรรมการบริหาร งานระบบข้อมูลสารสนเทศ งานการประสานการตรวจราชการ งานติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และงานส่งเสริม สนับสนุน การสร้างองค์ความรู้และเทคนิควิชาชีพในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนั้น ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีหน่วยตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นหน่วยงานควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการส่งสัญญาณเตือนความเสียหายที่ทำให้หน่วยงานปฏิบัติไม่บรรลุเป้าหมาย การตรวจสอบภายในที่เพียงพอมีการสอบทานที่ดี สามารถที่จะทำให้การใช้ทรัพย์สินของทางราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล ประหยัดและโปร่งใส

1.2 บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายใต้สังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผลการทำงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1.2.1 นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา แนวทางดำเนินงาน คือจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ของสถานศึกษา จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนและบริการแก่ผู้สนใจ จัดให้มีแผนงานโครงการกิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับพื้นที่ นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

1.2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาคู่มือความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำผลมาพัฒนางาน ให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จัดให้มีเครือข่ายประสานงานและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2.3 สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ แนวทางดำเนินงานต่อ คือช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ

1.2.4 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวทางการดำเนินงาน คือ เป็นหน่วยกลางในการประสานการดำเนินงานกับ หน่วยงานอื่นๆ เช่น จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรู้ บทบาทการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2.5 ติดตาม ประเมินผล และรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนัก ศึกษา แนวทางดำเนินงานคือ ชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำไปปฏิบัติได้จริง สร้างขวัญกำลังใจ และ ประชาสัมพันธ์ระบบดูแลช่วยเหลือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา (สำนักงาน คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: 15)

1.3 การบริหารและจัดการสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีสถานที่ตั้งอยู่เลขที่ 264 ถนนคีรีรัฐยา ตำบลธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ความรับผิดชอบ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาย้อย มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนถึงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 86 โรงเรียน จำนวนสถานศึกษา ที่เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 19 โรงเรียน นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาของเอกชน จำนวน 16 โรงเรียน รวมโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดทั้งสิ้น 135 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 44,746 คน จำนวนครู 2,519 คน ดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ “สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งสู่ คุณภาพมาตรฐาน และโอกาสอย่างเสมอภาค โดยความร่วมมือของชุมชน” โดยมีพันธกิจ คือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2551)

1.3.1 จัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยการศึกษาภาคบังคับ และ การศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กทุกคนให้มีความเสมอภาค

1.3.2 ส่งเสริมให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อมุ่งสู่มาตรฐาน สถานศึกษา

1.3.3 ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และประเมินผลให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น

1.3.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าสู่ระบบมาตรฐาน

1.3.5 ส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมพัฒนาของชุมชน

1.3.6 ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 4(2) กล่าวไว้ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาและมาตรา ที่ 4(4) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะขึ้นตรงต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้สูง สุดในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานตามมาตรา 39 ที่กล่าวว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 7).

การบริหารและจัดการสถานศึกษา แบ่งขอบข่ายและภารกิจเป็น 4 งาน คือการบริหารงาน วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมีแนวคิดในการ บริหารและจัดการสถานศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ก: 33 – 46)

1. การบริหารงานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้ กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้ สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำ ให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพ นักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้น ผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมา ใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

3. การบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถ ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิด ความคล่องตัว อิสระ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิด

ชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

Corton (สุพรรณิ มีเทศน์ 2544. อ้างอิงจาก Corton. 1983: 17) ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ได้กำหนดบทบาทผู้บริหารโรงเรียนไว้ 6 ประการ คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้จัดการ ได้แก่การคาดหวังว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้จัดหา จัดทำเค้าโครงผู้บริหาร โดยกำหนดหน้าที่ตำแหน่งงานต่าง ๆ ประสานทรัพยากร ได้แก่ บุคคล วัสดุครุภัณฑ์ในการจัดการเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป้าหมายของงานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้นำในการสอน
3. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย บทบาทของครูใหญ่ในเรื่องระเบียบวินัย นับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครองและนักเรียน
4. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ จะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้ 2 ประการ คือ สร้างขวัญให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และสภาพโรงเรียนในการอยู่รวมกัน
5. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม ให้มีการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสมัยใหม่จะต้องมีลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการผู้เรียนมากที่สุด
6. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นคนกลางที่จัดหรือประสานงานในเรื่องความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องกล้าเผชิญปัญหาการขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้บริหารต้องยึดมั่นในความเป็นกลาง รักรความเที่ยงตรง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา สร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนให้เป็นไปด้วยดีและอบอุ่น ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตัวเองได้ มีการพัฒนาทางอารมณ์ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมเต็มศักยภาพ แต่การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นกับปัจจัยต่างๆที่ส่งผล

ต่อการดำเนินงาน ซึ่งปัจจัยที่ศึกษาในการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2546: 12) สรุปได้ดังนี้การดำเนินงานของผู้บริหารและครูในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. การกำหนดทิศทางและกลยุทธ์
2. การกำหนดมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มีการกำหนดมาตรฐานให้ชัดเจนในการพัฒนาสู่เป้าหมาย กำหนดตัวชี้วัด มีการประกันคุณภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยกระบวนการ วิธีการ การบันทึกมาตรฐาน มีระบบสารสนเทศ มีการเชื่อมโยงกับระบบงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบการแนะแนว ระบบป้องกันสารเสพติด ระบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระบบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ดังนั้นการกำหนดมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การกำหนดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบแนะแนว ระบบป้องกันสารเสพติด ระบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระบบความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม

3. การวางมาตรการและแนวปฏิบัติ

เพื่อการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเกิดการยอมรับในการดำเนินงาน คือ มีการ ทบทวนในการทำงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการคัดกรองและช่วยเหลือผู้เสพหรือติดยาเสพติด วางระบบปลอดภัยทางสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และ มาตรการช่วยเหลือนักเรียนดังนั้นการวางมาตรการและแนวปฏิบัติ หมายถึง การทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การคัดกรองและช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติด แนวทางการวางระบบความปลอดภัยทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การวางมาตรการทำงานของผู้บริหาร ครู และนักเรียน การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. การวางแผนการดำเนินงาน

เป็นการกำหนดเป้าหมายและลำดับความสำคัญของงานการกำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรม/โครงการ กำหนดปฏิทินงาน และการมอบหมายหน้าที่ ซึ่งขอขยายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งหมายให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ เน้นการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไข การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการวางแผนการดำเนินงาน หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย การกำหนด มาตรฐานการปฏิบัติงาน การกำหนดกิจกรรม/โครงการ การมอบหมายหน้าที่ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม

คือกระบวนการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการดำเนินการ ด้วยการ ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการนักเรียน ตามงานที่กำหนด เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด โดยประสานสัมพันธ์ผู้เกี่ยวข้อง เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และเป็นการพัฒนาบุคลากร ดังนั้นการนิเทศ กำกับ

ติดตาม หมายถึง การประสานสัมพันธ์ผู้เกี่ยวข้อง การ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ การรับฟังปัญหา และร่วมหาแนวทางแก้ไขรวมทั้งความก้าวหน้าและผลสำเร็จของงาน

6. การประเมินผล

การประเมินเพื่อทบทวน / การประเมินคุณภาพภายใน คอกระบวนกรวางแผน ที่เป็นระบบ กำหนดขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่มีมาตรฐาน เป็นการประเมินผลลัพธ์ของระบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ระหว่างผู้ประเมินและผู้รับการประเมินอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน สรุปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน วางแผน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษามีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2546: 26)

1. กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ

ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กำหนดแนวนโยบายและแนวทางปฏิบัติดังนี้

- 1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 1.2 กำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา
- 1.3 ศึกษาข้อมูล แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่น

กำหนดและมอบหมายบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา

2. นิเทศและติดตาม

2.1 นิเทศและติดตามการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินงานของหัวหน้ากิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและอนุมัติให้ความเห็นชอบ

2.2 นิเทศ ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาและเป้าหมายของการจัดกิจกรรม

3. ส่งเสริมสนับสนุน

- 3.1 ให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
- 3.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.3 สนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม
- 3.4 ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม

4.ประเมินผลและรายงาน

4.1 รับทราบผลการประเมิน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

4.2 รายงานการจัดกิจกรรมให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบเพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

เนื่องจากระบบดูแลนักเรียน ได้ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในปีพ.ศ.2543 เป็นต้นมา ดังนั้นเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กาญจนา ศรีภาพสินทร์ (2538: 449-553) กล่าวว่า การบริหารจัดการนักเรียนจะต้องมีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดที่จะเป็นผู้นำ และเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีแผนงานขึ้นไว้ใช้ในการดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การจัดระเบียบงาน ข้อเสนอแนะที่ได้รับการยอมรับให้ดำเนินการได้นั้นจะต้องมีการจัดระเบียบการดำเนินงาน เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการต่างๆที่จะใช้ในการดำเนินการตามแผน

3. การจัดบุคคลเข้าทำงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเลือกตัวบุคคลให้เหมาะสมให้เข้ามาทำงาน และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ

4. การติดตามและควบคุมงาน การควบคุมดูแลงานเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงานที่สำคัญ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องจัดให้มีการควบคุมดูแล

5. การประเมินผล เมื่อมีการกำหนดนโยบายที่แน่ชัดในการดำเนิน ก็ต้องคอยติดตามดูว่าการดำเนินได้ผล

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2534: 55-57) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียนที่ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงนั้น ต้องดำเนินการต่อไปนี้

1. หลักการวางแผน การบริหารกิจการนักเรียนจำเป็นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการตั้งวัตถุประสงค์ของแผนในทุกกิจกรรม

2. หลักการจัดองค์กร การบริหารกิจการนักเรียนจำเป็นต้องจัดองค์กรให้สื่อสารกันให้ทั่วถึงทั้งองค์กร หัวหน้าสถานศึกษาต้องเป็นประธานในการจัดกิจกรรมโดยตำแหน่ง

3. หลักการจัดการบริหารบุคลากร การบริหารกิจการนักเรียนจำเป็นต้องเลือกอาจารย์ที่ปรึกษากรรมการที่เข้าทำงานควบคุมกิจกรรมได้

4. หลักการวินิจฉัยสั่งและการควบคุมดูแล ผู้บริหารโรงเรียนพึงใช้ภาวะผู้นำของตนเองในการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม ดูแล ติดตาม และนิเทศงาน ผู้บริหารพึงช่วยเหลือด้วยการจัดอบรมครูอาจารย์ที่ปรึกษากรรมการนั้น

5. หลักการประสานงาน การบริหารกิจการนักเรียนพึงประสานกิจกรรมเข้าในปฏิทินประจำปีของโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนทราบโดยทั่วกัน จะไม่เกิดปัญหาความขัดแย้ง

6. หลักการรายงาน จำเป็นต้องให้มีการรายงานเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน อุปสรรคระหว่างดำเนินงาน เพื่อทราบความก้าวหน้า

7. หลักการงบประมาณ การบริหารกิจกรรมนักเรียนพึงจัดสรรงบประมาณให้เกิดความพอเพียงซึ่งต้องอยู่ภายใต้หลักการและเหตุผล

ผู้บริหารและครู ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม และผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการกำหนด วัตถุประสงค์ ขอบเขตการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน นโยบายมาตรฐาน โครงสร้างในการดำเนินงาน ศักยภาพของโรงเรียนและกำหนดแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ

1. การบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบการประเมิน การปรับปรุงพัฒนา
2. การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย ทีมนำหมายถึงกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้วิเคราะห์ จุดอ่อนจุดแข็ง จัดทำแผนกลยุทธ์ ควบคุม กำกับ ติดตาม และสนับสนุน ทีมสนับสนุน หมายถึง คณะกรรมการเป็นหลักในการสนับสนุนการประสานงาน ระหว่างทีมนำและทีมทำทีมทำหมายถึง ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานโดยตรง มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนภายในโรงเรียนระหว่างทีมนำ ทีมสนับสนุนและทีมทำ การแลกเปลี่ยนภายนอกโรงเรียน เช่นผู้เชี่ยวชาญ องค์กรต่าง ๆ
4. การนิเทศ ติดตามและการประเมินผล ดังนั้นการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ หมายถึง การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา บริบทของโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อ กำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ความสำเร็จในการดำเนินงาน

กรมสามัญศึกษา (2544ข: 16) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียน
2. แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
3. นิเทศ ติดตาม กำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนแต่ละระดับชั้น
4. อื่นๆที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 29-31) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการอำนวยการหรือทีมนำที่เอื้อต่อคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. บทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อนและผดุงระบบ
  - 1.1 กำหนดนโยบายและผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนตระหนักและเห็น ความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.2 ดำเนินการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน
  - 1.3 เป็นผู้นำในการพัฒนาระบบงานใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและการแนะ แนวในการบริหารจัดการ
  - 1.4 ให้คำปรึกษาคณะฝ่ายต่างๆในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการฝ่ายนั้นๆ

1.5 ให้การสนับสนุนโครงการงบประมาณในการจัดหาสื่อ เครื่องมือ เอกสาร ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ให้มีการสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการดำเนินงาน

1.7 กำหนดให้มีแผนงาน โครงการ ปฏิทินการปฏิบัติงานและการสรุปผลงาน

1.8 กระตุ้น เร่งรัด ให้ผู้รับผิดชอบแผนงาน งานโครงการ ดำเนินงานตามนโยบาย

1.9 ประสานกับบุคลากรภายนอกและหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้การสนับสนุนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพแลประสิทธิผล

2. บทบาทในการสร้างขวัญและกำลังใจและพัฒนาบุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องการขวัญและกำลังใจจากฝ่ายบริหาร รวมทั้งต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานซึ่งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่นการแสดงความรัก การยกย่องชมเชย การประกาศเกียรติคุณ การให้วุฒิบัตร หรือโล่ การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษด้วยความยุติธรรม การส่งเสริมยกย่องให้เป็นวิทยากร การสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมการศึกษาดูงานอบรมสัมมนาตลอดจนให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้เป็นที่แพร่หลาย เพื่อนำมาซึ่งความชื่นชมร่วมกัน

3. บทบาทในการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย

เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีจะต้องมีการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายการร่วมพัฒนางาน โดยประสานและส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แบ่งการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ภายในองค์กร เป็นการประสานสัมพันธ์กับเครือข่ายภายใน ได้แก่ คณะกรรมการ ทุกคณะและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคน อาจดำเนินงานใน 2 ลักษณะ

3.1.1 มีรูปแบบเป็นทางการ เช่นการประชุมประจำเดือน จัดประชุม เฉพาะกิจ สัมมนา

3.1.2 ไม่มีรูปแบบเป็นทางการ เช่นการพบปะพูดคุย กิจกรรมสร้างสรรค์ นันทนาการซึ่งคณะกรรมการทุกคนและทุกทีมจะต้องมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและแต่ละคณะจะต้องร่วมมือทำงานกันเป็นทีมและกำหนดแผนการจัดประชุมและทีมชัดเจน

3.2 ภายนอกองค์กร เป็นการสร้างสายสัมพันธ์กับเครือข่ายภายนอกโรงเรียน อันได้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อสารมวลชน ศาสนบุคคล ทำได้ 2 ลักษณะคือ

3.2.1 มีรูปแบบเป็นทางการ เช่นการประชุม / สัมมนาประจำปีประชุมสมาคมผู้ปกครอง ครู ศิษย์เก่า การติดต่อสื่อสารตามระบบราชการ

3.2.2 ไม่มีรูปแบบเป็นทางการ เช่นการเยี่ยมสถานที่ทำงานบ้าน งานประสานสัมพันธ์ด้วยจดหมาย หรือโทรศัพท์

4. บทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

4.1 สร้างความตระหนักในการสร้างความสำเร็จของการกำกับ ติดตามและประเมินผล

4.2 ให้มีการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการต่างๆ ร่วมกันโดยกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน

4.3 กำหนด การวางแผนกำกับ ติดตาม และประเมินผล

4.4 กำกับติดตามการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบในทุกภาระงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4.5 กำหนดให้มีการสรุปผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตั้งแต่ระดับครูที่ปรึกษาระดับชั้น ระดับโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

4.6 จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547: 17)

1. การบริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

มีแนวทางในการดำเนินงาน ต่อไปนี้

1.1 การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบดูแลนักเรียน

1.2 การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 การกำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

1.4 การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม

1.5 การประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน

1.6 การส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติมมีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. การประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาลและสถานีตำรวจ ฯลฯ มีแนวทางในการดำเนินงาน ต่อไปนี้

2.1 เชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ

3. การกำกับ นิเทศ ติดตาม มีแนวทางในการดำเนินงาน ต่อไปนี้

3.1 กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน

3.2 นิเทศ กำกับ ติดตาม

4. การประเมินผล

ดังนั้นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมององค์ประกอบของการบริหารการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การบริหารจัดการ

หน้าที่ของการบริหารประกอบด้วยกิจกรรมพื้นฐาน 4 ประการหรืออาจแบ่งในลักษณะที่เป็นขั้นตอนดังนี้ (POLC) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2551: Online)

2.1.1 การวางแผน (Planning) เป็นสิ่งที่องค์กรต้องการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ปัจจุบันและอนาคตซึ่งทำได้โดยการให้บรรลุเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่ต้องการ การวางแผนจึงต้องอาศัยการกำหนดกลยุทธ์ที่ประสิทธิภาพ แม้ว่าพื้นฐานของการจัดการโดยทั่วไปเป็นงานของผู้บริหารการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปฏิบัติตามกลยุทธ์ให้ประสบความสำเร็จและการประเมินกลยุทธ์ เพราะว่า การจัดการองค์กร การจูงใจ การจัดบุคคลเข้าทำงาน และกิจกรรมควบคุม ขึ้นกับการวางแผน กระบวนการวางแผนจะต้องประกอบด้วยผู้บริหารและพนักงานภายในองค์กรการวางแผนจะช่วยให้องค์กรกำหนดข้อดีจากโอกาสภายนอกและทำให้เกิดผลกระทบจากอุปสรรคภายนอกต่ำสุด โดยต้องมองเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันเพื่อคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การวางแผน ประกอบด้วย การพัฒนาภารกิจ (Mission) การคาดคะเนเหตุการณ์ปัจจุบัน เหตุการณ์อนาคต และแนวโน้ม การกำหนดวัตถุประสงค์ และการเลือกกลยุทธ์ที่ใช้การวางแผนจะช่วยให้ปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงและสามารถกำหนดเป้าหมายได้ การบริหารเชิงกลยุทธ์นั้นต้องการให้องค์กรติดตามในลักษณะเชิงรุก (Proactive) มากกว่าที่จะเป็นเชิงรับ (Reactive) องค์กรที่ประสบความสำเร็จจะต้องควบคุมอนาคตขององค์กรมากกว่าที่จะรอรับผลจากอิทธิพลสภาพแวดล้อมภายนอกและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การตัดสินใจ (Decision Making) ถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน การปรับตัวเป็นสิ่งจำเป็นเพราะว่ามีการเปลี่ยนแปลงของตลาด เศรษฐกิจ และคู่แข่งทั่วโลก จุดเริ่มต้นของความสำเร็จที่ดีของธุรกิจคือการวางแผนที่เหมาะสม เห็นผลได้จริง ยืดหยุ่น มีประสิทธิผล และทรงประสิทธิภาพ

2.1.2 การจัดการองค์กร (Organizing) จุดมุ่งหมายของการจัดการองค์กรคือ การใช้ความพยายามทุกกรณีโดยการกำหนดงานและความสำคัญของอำนาจหน้าที่ การจัดการองค์กร หมายถึง การพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการทำและผู้ที่จะทำรายงานมีตัวอย่างในประวัติศาสตร์ของธุรกิจที่มีการจัดองค์กรที่ดี สามารถประสบความสำเร็จในการแข่งขันและสามารถเอาชนะคู่แข่งได้ ธุรกิจที่มีการจัดองค์กรที่ดีสามารถจูงใจผู้บริหารและพนักงานให้มองเห็นความสำคัญของ

ความสำเร็จขององค์กร การกำหนดลักษณะเฉพาะของงาน (Work Specialization) โดยการแบ่งงานประกอบด้วยงานที่กำหนดออกมาเป็นแผนก การจัดแผนก และการมอบอำนาจหน้าที่ (Delegating Authority) การแยกงานออกเป็นงานย่อยตามการพัฒนารายละเอียดของงาน (Job Description) และคุณสมบัติของงาน (Job Specification) เครื่องมือเหล่านี้มีความชัดเจนสำหรับผู้บริหารและพนักงาน ซึ่งต้องการทราบลักษณะของงานที่กำหนดแผนกในโครงสร้างขององค์กร (Organization Structure) ขนาดของการควบคุม (Span of Control) และสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ต้องการการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง เพราะตำแหน่งใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นหรือลดลงหรือรวมกัน โครงสร้างองค์กรจะต้องระบุถึงวิธีการใช้ทรัพยากร และวิธีการซึ่งวัตถุประสงค์มีการกำหนดขึ้นในธุรกิจ การสนับสนุนทรัพยากรและกำหนดวัตถุประสงค์ตามสภาพทางภูมิศาสตร์จะแตกต่างจากโครงสร้างด้านผลิตภัณฑ์หรือลูกค้ารูปแบบทั่วไปของการจัดแผนกคือ ตามหน้าที่ (Functional) ตามฝ่าย (Divisional) ตามหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ (Strategic business unit) และด้านเมทริกซ์ (Matrix)

2.1.3 การนำหรือการสั่งการ (Leading/Directing) เป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ หรือเป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิกในองค์กรทำงานร่วมกันได้ด้วยวิธีการต่างๆ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและเข้าใจถ่องแท้ได้ยาก การนำหรือการสั่งการจึงต้องใช้ความสามารถหลายเรื่องควบคู่กันไป อาทิ ภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การจูงใจ การติดต่อสื่อสารในองค์กร และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น หน้าที่ในการนำหรือสั่งการนี้ มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าหน้าที่อื่น เพราะผู้บริหารต้องแสดงบทบาทของผู้สั่งการอย่างมีคุณภาพ ถ้าไม่เช่นนั้น แผนงานที่วางไว้ตลอดจนทรัพยากรที่จัดเตรียมไว้อาจไม่เกิดประสิทธิผล ถ้าผู้บริหารดำเนินกิจกรรมด้านการสั่งการไม่ดีพอ ดังนั้น การสั่งการจึงเป็นเรื่องของความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ และความสามารถที่จะชักจูงให้พนักงานร่วมกันปฏิบัติงานไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้องค์กรประสบความสำเร็จตามต้องการ

2.1.4 การควบคุม (Controlling) การใช้ทรัพยากรต่างๆ ขององค์กร ถือว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบ หรือติดตามผลและประเมินการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ ของพนักงาน เพื่อรักษาให้องค์กรดำเนินไปในทิศทางสู่เป้าหมายอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร ในเวลาที่กำหนดไว้ องค์กรหรือธุรกิจที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวอาจเกิดจากการขาดการควบคุม หรือมีการควบคุมที่ไร้ประสิทธิภาพ และหลายแห่งเกิดจากความไม่ใส่ใจในเรื่องของการควบคุม ละเลยเพิกเฉย หรือในทางกลับกันคือมีการควบคุมมากจนเกิดความผิดพลาดขององค์กรเอง การควบคุมจึงเป็นหน้าที่หลักทางการบริหารที่มีความสำคัญ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการทางการบริหาร การควบคุมเป็นการตรวจตราและตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายและดำเนินการปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่า จะบรรลุผลลัพธ์ตามต้องการ นอกจากนี้การควบคุมยังเป็นกระบวนการรวบรวมและแสดงถึงข้อมูลย้อนกลับเรื่องของผลการดำเนินงานในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอีกด้วย

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 8 -10) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ขั้นตอนการดำเนินงานตามการบริหารจัดการ จากแผนการปฏิบัติการที่โรงเรียนกำหนดเรียบร้อยแล้วผู้บริหารและคณะครูก็ร่วมกันดำเนินการตามแผน โดยในระหว่างการดำเนินงานผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูทุกคนทำงานอย่างมีความสุข และดำเนินการตามนี้

1. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. กำกับ ติดตามทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด ฝ่ายและระดับเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน
3. ให้มีการนิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่อาจจะมี รวมทั้งการเชิญวิทยากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้แก่ครูทุกคน หรือให้ไปรับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก และทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546: 9 -16) มีกล่าวถึงการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการดำเนินงานตามแผน จะต้องปฏิบัติต่อไปนี้

1. สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากรโดยการประชุม อบรม ระดมความคิด
2. จัดทำสื่อ เครื่องมือต่างๆจัดทำเกณฑ์คัดกรอง มาตรการช่วยเหลือ คู่มือโฮมรูม และแบบบันทึกต่างๆ
3. จัดแบ่งจำนวนนักเรียนต่อครู โดยครู 1 คน ต่อนักเรียน 20 -25 คน
4. ครูดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบทั้ง 5 องค์ประกอบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547: 17) มีแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบดูแลนักเรียน
2. การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. การกำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา
4. การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม
5. การประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน
6. การส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติมมีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาการบริหารจัดการเป็นกระบวนการบริหารในการที่จะทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ที่วางไว้ สำหรับการบริหารจัดการ หมายถึง การสร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากรโดยการประชุม อบรม การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การกำหนด

โครงสร้าง การแต่งตั้งคณะกรรมการระดมความคิดและการจัดทำสื่อเครื่องมือต่างๆในการจัดทำ
เกณฑ์การคัดกรอง มาตรการช่วยเหลือ คู่มือโฮมรูม และแบบบันทึกต่างๆในการดำเนินงานระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 การประสานงาน

สมิต สัชฌุกร (2551: Online) ให้ความหมายไว้ว่า การประสานงาน หมายถึง
"การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจ
เดียว ไม่ทำให้งานซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์กรนั้นอย่างสมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของการประสานงาน

อาจพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ความร่วมมือ จะต้องสร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดย
อาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการ เทคนิค และระดม
ทรัพยากรมาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงาน
ร่วมกัน

2. จังหวะเวลา จะต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ
ของแต่ละคน ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันให้ตรงเวลา

3. ความสอดคล้อง จะต้องพิจารณาความเหมาะสมพอดี ไม่ทำงานซ้อนกัน

4. ระบบการสื่อสาร จะต้องมีการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันอย่างรวดเร็ว และราบรื่น

5. ผู้ประสานงาน จะต้องสามารถดึงทุกฝ่ายเข้าร่วมทำงาน เพื่อตรงไปสู่จุดหมาย
เดียวกัน ตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของงาน

วัตถุประสงค์ของการประสานงาน

การประสานงานเกิดจากความต้องการที่จะให้งาน หรือกิจกรรมย่อยๆที่จะทำ
เกิดผลสำเร็จ โดยปฏิบัติอย่างสอดคล้องในจังหวะ เวลาเดียวกันได้ผลงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน
ที่เป็นไปตามข้อกำหนด ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

ก่อนการประสานงานเราควรกำหนดความต้องการให้แน่ชัดว่าเราจะประสานงาน
ให้เกิดอะไรหรือเป็นอย่างไร หรือจะทำให้ได้ผลรับอย่างไร เพราะหากว่าไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
เราก็อาจจะประสานงานไปผิดจากที่ควรจะเป็น โดยทั่วไปเราประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานมี
ความสะดวกราบรื่นไม่เกิดปัญหาข้อขัดแย้ง แต่ในการประสานงานในแต่ละครั้งหรือในแต่ละ
กรณี เราประสานงานโดยวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อแจ้งให้ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทราบ
2. เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี
3. เพื่อขอคำยินยอมหรือความเห็นชอบ
4. เพื่อขอความช่วยเหลือ

5. เพื่อขจัดข้อขัดแย้งอันอาจมีขึ้น

สำนักงานพัฒนาระบบราชการ (2551: Online) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การประสานงาน คือ การจัดระเบียบการทำงานให้งานและคนทำงานสอดคล้องกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แต่การทำงานไม่ซ้ำซ้อนกัน และเป็นการประสานหลายเรื่องไปพร้อม ๆ กัน เช่น เป้าหมาย แรงงาน ข้อมูล ความคิดเห็น จิตใจ ทรัพยากร วิธีการ ที่จะเข้าสู่เป้าหมายของโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประสานงาน

1. เพื่อใช้เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขององค์กร
2. ช่วยให้การดำเนินการเป็นไปตามแผน ไม่นอกกลุ่มนอกลอย ทำให้มีการวางแผน

อย่างละเอียด รอบคอบ

3. เพื่อลดการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อตรวจสอบอุปสรรคและสภาพปัญหา

การประสานงานที่ดีต้องประกอบไปด้วย การกำหนดแผนร่วมกัน การแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบถึงอำนาจ หน้าที่ ว่าต้องทำอะไรบ้าง ทราบถึงความรู้ ความชำนาญ ความถนัด ของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีเจตนาที่ดีต่อส่วนรวม และควรให้เกิดความคุ้นเคยกันด้วยสิ่งที่จะลืมไม่ได้เลยสำหรับการประสานงาน ก็คือ การสื่อสารที่ดี มีความรวดเร็ว ถูกต้อง ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และต้องมีความจริงใจต่อกัน ซึ่งตรงนี้เราจะพบเห็นปัญหาจากพวก เมกะโปรเจกต์ หลาย ๆ โครงการที่ขาดตรงนี้ไป ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การประท้วง การร้องเรียนต่าง ๆ และองค์กรประกอบสุดท้ายที่จำเป็นต้องมีในการประสานงานนั้น ได้แก่ เวลา ทุกฝ่ายต้องรู้เวลาที่แน่นอน และตรงกัน เพราะทุกเวลาทุกนาทีที่ผ่านไปนั้น หมายถึงการเสียหายอันใหญ่หลวง

ประโยชน์การประสานงานโดยแบ่งออกเป็น ประโยชน์ต่อองค์กร และประโยชน์ต่อตนเอง

ประโยชน์ต่อองค์กร

1. ปัญหาความขัดแย้งลดลง
2. วางแผนการทำงานขององค์กรได้ง่ายขึ้น
3. ประหยัดทรัพยากร
4. บุคลากรในองค์กรเข้าใจจุดประสงค์และเป้าหมายและนโยบายขององค์กรได้ดี

มากขึ้น

5. มองเห็นข้อบกพร่องและหาแนวทางแก้ไขได้อย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น

ประโยชน์ต่อตนเอง

1. ความสำเร็จจากการดำเนินการ
2. ลดการซ้ำซ้อนของงาน
3. ประหยัดค่าใช้จ่าย
4. ลดเวลาการทำงาน

นอกจากประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นยังมีผลพลอยได้ที่จะได้รับคือการ เกิด แนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในองค์กร และช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและปฏิบัติดีขึ้น

ผู้บริหารได้รับทราบถึง ความคิดเห็นของลูกน้อง ซึ่งสอดคล้องกับ วิธีการบริหารงานแนวใหม่ แบบที่เรียกกันว่า การบริหารจาก ระดับล่างสู่ระดับบน หรือการบริหาร ที่ลดขั้นตอน การสั่งการแบบ แนวราบ การทำงานบริหารที่ดีนั้น ควรเกิดจากการระดมสมอง เพราะเราเองไม่สามารถทำงานทุก เรื่อง แบบ One Man Show แล้วงานออกมามีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจได้ ดังนั้น การประสานงานเป็น ทางออกที่ดีของการเพิ่มคุณค่าของการทำงาน

นาบาน (2551. Online) ได้กล่าวว่า การประสานงาน (Coordination) เป็นภารกิจที่สำคัญ ยิ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เนื่องจากหน่วยงานขององค์กรได้แบ่งโครงสร้างออกเป็นหน่วยงาน ย่อยๆ หลายหน่วยงาน ซึ่งยังเป็นองค์กรขนาดใหญ่แล้ว โครงสร้างยิ่งใหญ่ และมีความสลับซับซ้อน มากยิ่งขึ้น การประสานงานยิ่งมีความสำคัญมากเป็นเงาตามตัว ดังนั้นผู้บริหารที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และมีกระบวนการปฏิบัติงานที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงาน ให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยอาศัยหลักการประสานงานที่ดี ดังที่ Follet วิจัยพบว่า พื้นฐานที่อยู่ในกระบวนการบริหารจัดการต่างๆ จะดำเนินไปด้วยความราบรื่นนั้น ต้องมี การประสานงานที่ดีการประสานงาน (Coordination) เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับการบริหาร จัดการ เนื่องจากหน่วยงานขององค์กรได้แบ่งโครงสร้างออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ หลายหน่วยงาน ซึ่งยังเป็นองค์กรขนาดใหญ่แล้ว โครงสร้างยิ่งใหญ่ และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การประสานงานยิ่งมีความสำคัญมากเป็นเงาตามตัว ดังนั้นผู้บริหารที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และมีกระบวนการปฏิบัติงานที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไป ได้โดยมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยอาศัยหลักการประสานงานที่ดี ดังที่ Follet วิจัยพบว่า พื้นฐานที่อยู่ในกระบวนการบริหารจัดการต่างๆ จะดำเนินไปด้วยความราบรื่นนั้น ต้องมีการ ประสานงานที่ดี (วิลาวรรณ รพีพิศาล 2550:135) ด้วยเหตุนี้เองเขาจึงได้เสนอหลักการประสานงาน ที่จำทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การประสานงานจะต้องเริ่มต้นจากการวางแผนและการจัดทำนโยบาย
2. การประสานงานจะต้องติดต่อโดยตรงกับบุคลากร
3. การประสานงานเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ในองค์กร
4. การประสานงานเป็นกระบวนการปฏิบัติที่มีความต่อเนื่อง

จากคำกล่าวข้างต้น การประสานงาน (Coordination) หมายถึง การจัดระเบียบการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำงานร่วมกันโดยไม่ ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2543: 113) เพื่อให้งานดำเนินการไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง วิธีการ ทำงานโดยสิ้นเปลืองเวลา และสูญเสียพลังงานในการทำงานน้อยที่สุดแต่เกิดประโยชน์ และความ พึงพอใจสูงสุด

นันทนา ธรรมบุศย์ (2540: 25) การประสานงานมีความสำคัญ และเปรียบเสมือน พันเฟืองของเครื่องจักรที่มีความเหมาะสมกลมกลืนกัน ทำให้เครื่องจักรทุกชิ้นทุกส่วนทำงานอย่าง

ราบรื่น องค์การหรือหน่วยงานที่ขาดการประสานงานก็เหมือนเครื่องจักรที่ฟันเฟืองชำรุดดำเนินงานไม่ราบรื่นส่งผลให้เครื่องจักรพังทลาย ดังนั้นในหน่วยงานการประสานงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะประสานหน่วยงาน ต้องประสานคน จะประสานคน ต้องประสานใจด้วย ส่วนคำว่า "ประสิทธิผล" (Effectiveness) เป็นเรื่องของผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ งานมีคุณภาพดีหรือไม่

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุมพิพงษ์ (2540: 5) ถ้าผลลัพธ์ที่ได้ตรงตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ก็ถือว่างานนั้นบรรลุประสิทธิผล แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการประสานในองค์การและระหว่างองค์การ ควรคำนึงถึงทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กันไปด้วย

กรอบของการประสานงาน

ผู้บริหารจำเป็นต้องวางกรอบการประสานงานไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สาคร สุขศรีวงศ์ 2550: 141-142) กรอบของการประสานงานที่จำเป็น ได้แก่

1. ผู้ประสานงาน (Coordinator) เมื่อหน่วยงานต่างๆ หรือบุคคลต่างๆ ในองค์กรจำเป็นต้องประสานงานกัน ผู้บริหารควรกำหนดให้มีผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงาน โดยกำหนดเพียง 1 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานงานในส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน หรือกำหนดให้แต่ละหน่วยงานมีบุคคลทำหน้าที่เป็นจุดติดต่อ(Contact Point) ระหว่างหน่วยงาน หรือในกรณีที่หน่วยงานต่างๆ จำเป็นต้องติดต่อประสานงาน ตลอดจนแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและหาข้อสรุปร่วมกัน องค์กรอาจจำเป็นต้องกำหนดให้แต่ละหน่วยงานตั้งตัวแทนทำหน้าที่เป็นกรรมการประสานงาน(Coordinating Committee) เพื่อจัดการงานให้สำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดเป็นครั้งคราว หรือหากกรณีที่หน่วยงานต่างๆ จำเป็นต้องมีการประสานงานกันเป็นประจำ องค์กรอาจตั้งหน่วยงานขึ้นเป็นการเฉพาะได้

2. บทบาทและความรับผิดชอบ (Roles and Responsibilities) ผู้บริหารควรกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบให้กับผู้ทำหน้าที่ประสานงานให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ตัดสินใจแก้ปัญหา และผู้ประสานงานเข้าใจบทบาทของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่ผู้ประสานงานจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนด้านข้อมูล ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานหรือตัดสินใจแก้ปัญหา หากผู้บริหารประสงค์ให้ผู้ประสานงานทำหน้าที่อื่นนอกจากการประสานงานจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบให้ชัดเจน

3. กฎและระเบียบที่จำเป็น (Rules and Regulations) การประสานงานแนวตั้ง(Vertical Coordination) ภายในองค์กร มักเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากผู้บริหารแต่ละลำดับชั้นจะทราบบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตนเอง ในการรับคำสั่งหรือรายงานการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปอย่างชัดเจน แตกต่างจากการประสานงานแนวราบ (Horizontal Coordination) ซึ่งบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ที่จำเป็นต้องประสานงานกันต่างไม่มีอำนาจหน้าที่เหนือหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้นการจะทำให้การประสานงานแนวราบเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารควรกำหนดกฎหรือ

ระเบียบตลอดจนมอบอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นให้แก่ผู้ประสานงานเพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การประสานงานจะสัมฤทธิ์ผลต้องยึดถือหลักการสำคัญ สมิต สัชฌกร.(2551: Online) ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ

การประสานงานที่ดีจะต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนที่ดี กำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตามกระบวนการทำงาน กำหนดเวลาและสถานที่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าในวันเวลาใด ใครจะทำอะไรที่ไหน และทำอย่างไร เป็นการสะดวกแก่ทุกฝ่าย ในการติดต่อประสานงาน

2. จัดให้มีระบบของความร่วมมือที่ดี

ต้องทำให้เกิดการยอมรับระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันมีน้ำใจไมตรีต่อกัน อันจะเป็นผลให้งานดำเนินไปด้วยดีและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมาย

3. จัดให้มีระบบการสื่อสารที่ดี

การติดต่อสื่อสารระหว่างกันภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงาน ต้องมีการกำหนดตัวบุคคล สถานที่ติดต่อ วันเวลาและเครื่องมือที่จะใช้ในการสื่อสารทั้งจะต้องจัดให้มีระบบสื่อสารจากบนสู่ล่าง จากล่างสู่บนและในระดับเดียวกันอย่างเหมาะสม

4. จัดให้มีการประสานวัตถุประสงค์และนโยบาย

การที่จะทำให้เกิดเอกภาพในการประสานงาน ต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ว่าจะประสานงานให้เกิดผลอย่างไร มีนโยบายที่กำหนดขึ้นไว้เป็นหลักการ เพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน อันจะเป็นผลให้ประสานงานโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และสอดคล้องต้องกันทั้งจังหวะและเวลา

5. จัดให้มีระบบความสัมพันธ์ที่ดี

ผู้ร่วมงานต้องมีความไว้วางใจกัน จึงต้องจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำความคุ้นเคยกันบ้าง เว้นแต่จะเป็นการประสานงานในทางลับที่มีรหัสเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นพวกเดียวกัน เพื่อให้มีความไว้วางใจกัน

6. จัดให้รู้สิ่งที่ต้องประสานงานให้ชัดเจน

การที่ผู้ร่วมงานได้รู้ชัดว่างานจะต้องประสานงานในเรื่องใด มีสิ่งใดที่จะต้องประสาน ทำให้การประสานงานมีความครอบคลุมครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่อง มีความสอดคล้องทั้งกิจกรรมและจังหวะเวลา

7. จัดให้รู้รูปแบบและวิธีการประสานงาน

การประสานงานภายในหน่วยงานเดียวกันอาจไม่มีรูปแบบหรือพิธีการมาก ผู้ร่วมงานมีความรู้จักคุ้นเคยกันอยู่แล้ว แต่การประสานงานระหว่างหน่วยงานจะต้องกำหนดให้รู้รูปแบบ และวิธีการในการปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง

วิธีการประสานงานพิจารณาได้ 2 วิธี สมคิด บางโม (2546: 191-192) ดังนี้

1. การประสานงานภายในองค์กร กระทำได้โดย

- 1.1 จัดทำแผนภูมิการจัตองค์การและกำหนดหน้าที่การงานให้ชัดเจน โดยจัดทำทุกระดับและให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- 1.2 จัดระเบียบงานเป็นเครื่องมือช่วยการประสานงานเพื่อขจัดงานที่ซ้ำซ้อนและยึดถือเป็นมาตรฐานการทำงาน จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า
- 1.3 จัดระบบการสื่อสารภายในให้มีประสิทธิภาพ สะดวกที่จะติดต่อ
- 1.4 ใช้คณะกรรมการเป็นที่ปรึกษาหรือกลั่นกรองงาน การประสานงานจะดีขึ้น เพราะคณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่าย
- 1.5 จัดการฝึกอบรมเพื่อให้การประสานงานดีขึ้น
- 1.6 มอบอำนาจให้ผู้บริหารชั้นรองลงไปได้ใช้ดุลยพินิจตามสมควร
- 1.7 จัดการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เพราะการติดต่อที่เป็นทางการมักจะล่าช้า

2. การประสานงานระหว่างองค์กร กระทำได้โดย

- 2.1 ตั้งคณะกรรมการผสมหรือคณะกรรมการกลาง โดยมีตัวแทนจากองค์กรต่างๆ ร่วมเป็นกรรมการ จะช่วยกลั่นกรองและจัดความขัดแย้งลงได้มาก เช่น คณะกรรมการประสานงานระหว่างกระทรวง หรือระหว่างกรม เป็นต้น
- 2.2 กำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างองค์กรให้ชัดเจน จะลดปัญหาความซ้ำซ้อนและการก้าวท้าวหน้าที่การงานลง
- 2.3 ใช้วิธีการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรต่างๆ อย่างเหมาะสมและได้สัดส่วน โดยพิจารณาจากหน้าที่การงานมากน้อยของแต่ละองค์กร

จากที่กล่าวมาข้างต้น การประสานงาน หมายถึง "การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์กรนั้นอย่างสมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพ และในการประสานงานภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลภายนอก เช่นผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฯลฯ มีแนวทางในการดำเนินงาน ด้านการเชิญร่วมเป็นกรรมการประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ

2.3 การกำกับ นิเทศ ติดตาม

การกำกับ นิเทศ ติดตาม เป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการบริหารที่จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการทำงาน มีผู้ให้ความหมายดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 86-92) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการกำกับ นิเทศ ติดตาม เป็นกิจกรรมที่ต้องครอบคลุมงานทั้งหมดคือ บัณฑิต กิจกรรมการดำเนินงานและผลผลิตของงานในส่วนของการควบคุมกำกับนั้นผู้บริหารอาจเป็นผู้รับผิดชอบหรือมอบหมายให้ผู้ร่วมงานที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานต้องดำเนินการนิเทศทันที หรือรายงานให้ผู้บริหารทราบแล้วทำการนิเทศ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือกระบวนการ ควบคุม กำกับ ติดตาม จะต้องดำเนินการควบคู่ไปพร้อมๆกับการนิเทศเสมอ การควบคุม กำกับ จะดำเนินไปด้วยดีก็โดยการที่ผู้บริหารได้พัฒนารูปแบบของการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสถานการณ์ของโรงเรียน โดยทั่วไปแล้วงานที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติในการควบคุม กำกับ และติดตาม มี 3 อย่าง คือ

1. กำหนดสายงานการควบคุม กำกับ และติดตามทั้งระบบ และกำหนดงานที่ต้องปฏิบัติในแต่ละระดับ
2. กำหนดตัวบุคคลผู้รับผิดชอบในเรื่องการควบคุม กำกับ ติดตาม รายงาน และรับรายงาน
3. กำหนดแบบฟอร์มการควบคุม กำกับ ติดตามและแบบรายงานโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2538: 588-589) กล่าวว่า การติดตาม ควบคุมงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงานที่สำคัญ การติดตามและควบคุม ดังกล่าวหมายถึง การแนะนำช่วยเหลือ ของฝ่ายผู้นิเทศซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือการทำงานของฝ่ายต่างๆ ผู้บริหารอาจจะควบคุมดูแลการทำงานอย่างใกล้ชิด หรืออาจจะอยู่ห่างๆโดยให้เสรีภาพอย่างมากแก่ผู้ร่วมงานก็ได้

ศิริพงษ์ เศรษฐายน (2547: 27) กล่าวว่า การนิเทศ กำกับ และควบคุมงาน หมายถึงการตรวจสอบดูว่าสิ่งต่างๆ ที่ทำขึ้นเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ หลักการนิเทศ กำกับ และการควบคุมงานคือการชี้ให้เห็นจุดอ่อนและความผิดพลาดเพื่อจัดการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก การนิเทศ กำกับ และควบคุมงาน ควรดำเนินการกับทุกๆสิ่งไม่ว่าจะเป็นของผู้ปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติ

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 8-10) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในขั้นตอนของการกำกับ ติดตาม ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะให้เกิดการพัฒนา เพราะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุง การติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีแนวดำเนินงาน 2 รูปแบบ คือ

1. ดำเนินการทุกระยะของการปฏิบัติงาน ด้วยการประชุม นิเทศ กำกับ ติดตามในบรรยากาศร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน รวมทั้งร่วมกันหาวิธีช่วยเหลือนักเรียนโดยมีการประชุมร่วมกันในแต่ละระดับทุกสัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีการบันทึกและรายงานการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา

2. ดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการประเมินเพื่อทบทวนซึ่งเป็นการดำเนินการโดยมีการประชุมโดยให้ครูที่ปรึกษาประเมินตนเอง และประเมินโดยผู้ประเมิน

จากระดับชั้นอื่น แต่ระดับจะสลับกันประเมินกันและกัน ตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินที่โรงเรียนกำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 คณะกรรมการประเมินผู้รับการประเมิน เพื่อเตรียมเอกสาร เครื่องมือ และหลักฐานต่างๆ ในการปฏิบัติงานตามที่กำหนดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและผลที่เกิดขึ้น เช่น ระเบียบสะสม สรุปรายงานการคัดกรองนักเรียน เป็นต้น โดยจัดเตรียมให้คณะกรรมการประเมินตรวจสอบในวันประเมิน รวมทั้งการจัดเตรียมสถานที่เพื่อรับการประเมินและการสัมภาษณ์สังเกตนักเรียนในระดับต่างๆ

2.2 ให้ผู้ประเมินประเมินตนเอง โดยอาจใช้รูปแบบประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรืออื่นๆ เพื่อตรวจการทำงานของตนเองในเบื้องต้น และนำผลการประเมินตนเองมาใช้ประกอบการประเมินคุณภาพภายใน

2.3 คณะกรรมการประเมินสุ่มสังเกต และสัมภาษณ์นักเรียนในระดับต่างๆ ตามวันเวลาที่กำหนด

2.4 ดำเนินการประเมินเพื่อการทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยคณะผู้ประเมินเข้าใจความรู้สึกของผู้รับการประเมินทุกคน และศิลปะในการสัมภาษณ์ พูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลเท็จจริงที่เป็นความจริงมากที่สุด ผู้รับการประเมินมีความกระตือรือร้นฟังพอใจและเต็มใจที่จะรับการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงานของตนเองโดยใช้เทคนิคการพูดคุย สัมภาษณ์ ดังนี้

2.4.1 ละเอียดใจ ผู้ประเมินควรเริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองด้วยการแนะนำตนเอง และคณะผู้ประเมิน ต่อจากนั้นบอกวัตถุประสงค์ของการประเมินและขอความร่วมมือในการพูดคุยแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

2.4.2 ละเอียดหาความจริง ผู้ประเมินควรใช้ศิลปะและทักษะการถาม ทักษะการฟัง ทักษะการสังเกต ทักษะการสรุปความ และทักษะการให้กำลังใจเพื่อให้ผู้รับการประเมินมีความรู้สึกที่ดี อบอุ่น ปลอดภัย ขณะที่ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา มีการซักถามข้อสงสัย และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยผู้รับการประเมินเกิดความรู้สึกว่าเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ มีประโยชน์มีแรงจูงใจที่จะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานที่ทำให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ในการประเมิน

2.5 คณะกรรมการประเมินนำผลการประเมินสรุป และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของแต่ละระดับ เพื่อนำประโยชน์ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา มาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 15-17) ให้แนวคิดว่ากระบวนการบริหารจัดการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. มีการวางกรอบการนิเทศ กำกับ ติดตาม
2. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม

3. ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม
4. มีการจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ
5. มีการเก็บข้อมูล
6. มีการวิเคราะห์ข้อมูล
7. มีการแปลความหมาย
8. มีการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 28-34) กล่าวถึง การนำการบริหารจัดการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้าสู่สถานศึกษา จะต้องมีการดำเนินงานด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม ดังนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่กำกับ นิเทศ ติดตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือและตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น
2. ดำเนินการนิเทศ ติดตามแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งหรือผู้แทนครูในแต่ละระดับซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ ทักษะในการนิเทศ กำกับ ติดตาม โดยดำเนินการตรวจสอบ ติดตามสลับระหว่างระดับชั้น
3. นำผลการนิเทศ ติดตาม มาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
4. ดำเนินการนิเทศ ติดตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับ ภาคเรียน 1 ครั้ง
5. ผู้ทำหน้าที่นิเทศ ติดตาม จัดทำรายงานการกำกับ ติดตามของแต่ละระดับส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อนิเทศ กำกับติดตามการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคัดสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับความรู้เพิ่มเติม แนะนำช่วยเหลือให้กำลังใจครู

2.4 การประเมินผล

ประเมินผล เป็นกระบวนการในการพัฒนางาน ช่วยส่งเสริม สนับสนุน แลให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปปรับปรุงใช้ในงานต่อไป

เมื่อมีการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนงานโครงการแล้ว ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินผลเพื่อให้ทราบว่าการทำงานประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด การประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นหนึ่งในกระบวนการบริหาร มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมินผลไว้ดังนี้

อดิสัย ซาติกาแห่ง (2530: 84) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง วิธีการอย่างหนึ่งที่ผู้บังคับขาหรือผู้บริหารใช้ตรวจสอบสมรรถภาพของผู้ปฏิบัติงานว่าได้ผลดีหรือไม่เพียงใด

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 63) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การคอยติดตามดูว่าการดำเนินงานได้ผลเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่เพียงใด ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้นำในการประเมินผล ซึ่งก็ทำได้หลายวิธี เช่นการประเมินด้วยตนเอง หรือประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2543: 203) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง ระบบการประเมินบุคคลที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ เพื่อดำเนินการตัดสินใจ วินิจฉัย ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 8) แสดงความเห็นไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ถูกวัดโดยการเทียบกับเกณฑ์ จุดเน้นของการประเมินอยู่ที่ความยุติธรรมและความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย นอกจากนี้การประเมินผลที่ดีต้องอยู่บนฐานของข้อมูลที่มีความตรงและเชื่อถือได้ ซึ่งมาจากกระบวนการวัดผลที่มีคุณภาพซึ่งสามารถให้การวัดที่ถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

วรวรรณ ศรีเจริญและมณีรัตน์ แซ่ภู (2543: 13) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือระบุสารสนเทศ เพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารระดับต่างๆ ทั้งทางด้านการจัดโครงการ การวางแผน การกำหนดนโยบายและการจัดสรรการใช้ทรัพยากร ทรัพยากรข้อมูลสารสนเทศนี้จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้สารสนเทศเป็นสำคัญ

ยงยุทธ เกษสาคร (2545: 59) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการเพื่อควบคุม มาตรฐาน การประเมินผลงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทราบว่าเราทำงานได้ผลสำเร็จแค่ไหนคุณภาพของงานที่ทำไปเป็นอย่างไร ตลอดจนทราบว่าการทำงานมีผลดีหันไปเพียงใด การประเมินผลมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำโดยตรง ซึ่งการประเมินผลอย่างถูกต้องและการติดตามผลเป็นระยะๆอย่างเหมาะสม รวมทั้งความสามารถตีความหมายของการประเมินผลได้ตรงตามความเป็นจริง ย่อมเป็นเครื่องแสดงศักยภาพของผู้นำโดยตรง ซึ่งการประเมินผลอย่างถูกต้องและการติดตามผลเป็นระยะๆ อย่างเหมาะสม รวมทั้งความสามารถตีความหมายของการประเมินผลได้ตรงตามความเป็นจริง ย่อมเป็นเครื่องแสดงศักยภาพของผู้นำด้วย การประเมินผลที่ดีนั้น จะต้องถือหลัก ความซื่อตรง เชื่อถือได้ วัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ไม่ว่าจะต้องเสียเวลาและการลงทุนลงแรงมากเพียงใดก็ตาม

อนงค์ แก้วเชิด (2545: 7) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการวัดค่าของการจัดกิจกรรมหนึ่งๆที่ทำอย่างมีขั้นตอน ความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องหาข้อมูลวิเคราะห์ ข้อมูล หาความหมาย และเสนอผลโดยเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้มีอำนาจใช้ในการตัดสินใจในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของงานและผลการปฏิบัติงาน เป็นระยะเพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามกำหนดหรือไม่ มี

ผลงานอยู่ในระดับใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะได้ดำเนินการแก้ไข การประเมินผลมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการบริหาร เพราะทำให้ทราบความก้าวหน้า ทำให้ทราบปัญหา สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง สำหรับการประเมินผลตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมิน การวางแผนการประเมินผลล่วงหน้าและดำเนินการประเมินผลตามมาตรฐาน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไป

3.ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงาน และมีการประสานงานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือหมายถึงการส่งเสริม การป้องกัน และแก้ปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปลอดภัยจากยาเสพติด(กรมสามัญศึกษา. 2544ข: 5)

3.1 แนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา (6) ทั้งนี้การจัดการกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2545: 5) ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ทั้งคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกันเป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความเครียด ความวิตกกังวล มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไป

ตามความมุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งามงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป(กรมสุขภาพจิต. 2546: 2)

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 10 ประการ คือการรองรับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การปรับปรุงโครงสร้างเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การพิจารณากฎหมายลูกและแนวปฏิบัติ และการสื่อสารเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ยุทธศาสตร์ 10 ข้อ นั้นได้ปรากฏเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้(สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2544: 5)

1. สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเร่งแก้ปัญหาสาเหตุและเพศศึกษาในโรงเรียน โดยประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน
2. ควบคุมและป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปมั่วสุมในสถานบันเทิงและแหล่งเริงรมย์ และให้ความร่วมมือในการจัดระเบียบสังคม โดยชี้เบาะแสให้แก่ผู้รับผิดชอบ
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรเอกชน สื่อมวลชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความร่วมมือดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในชุมชนและโรงเรียน
4. ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาผลการเรียนเฉลี่ยให้สูงขึ้น
5. พัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียน ให้พัฒนา – ครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ทักษะในการให้คำปรึกษา แนะแนวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้าน
6. ส่งเสริมสนับสนุนการดูแลสุขภาพอนามัย และพัฒนาการกีฬาของนักเรียน

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ(2544ก: 5) ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทำระบบดูแลและนักเรียนขึ้น เพื่อมุ่งหวังให้สถานศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีกิจกรรมและเครื่องมือต่างๆที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

3.2 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546ก: 3) กล่าวถึง ความสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนรวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงานดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตเพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง

2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองหรือชุมชน

ความสำคัญระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544ค: 3)

1. นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพ ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปได้อย่างดี และอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง และควบคุมตนเองได้
4. นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
5. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น เน้นที่คุณภาพของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมและมีชีวิตที่สงบสุข ให้สมกับคำว่า “ เก่ง ดี และมีความสุข ” โดยมีบุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกันดำเนินงานทั้งผู้บริหารและครู และที่สำคัญคือ ความดูแลใส่ใจของครูที่ปรึกษาที่มีให้นักเรียนในความดูแลทุกคนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความรัก ความเมตตา และความเข้าใจในนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนให้พร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน เป็นกำลังสำคัญของสังคม สามารถนำพาความรุ่งเรืองและความสงบสุขสู่ประเทศชาติต่อไปบทบาทของความเป็นครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีคุณค่าน่าน่าภาคภูมิใจอย่างยิ่งด้วยเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตวิญญาณให้เกิดขึ้นในโรงเรียนในสังคมประเทศชาติหรือรวมทั้งสังคมโลกด้วยเช่นกัน

3.3 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 5) ได้ให้ความหมายว่า การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริมป้องกัน และการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

กรมวิชาการ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองรวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

มาลินี ชาวลาโพบูลย์ (2548: 34) ได้กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงาน

ที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาชั้นเรียนเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วม

โรงเรียนอำนาจเจริญ (2551: Online) ได้ให้ความหมายว่า การดูแลช่วยเหลือหมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือ สำหรับครูประจำชั้นและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

ศูนย์เครือข่ายสารสนเทศระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2551: Online) ได้ให้ความหมายว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนเพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะอันที่ประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

อร่าม เสือเดช (2549:10) ได้กล่าวว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า การส่งเสริมป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรง และรอดพ้นจากวิกฤตทั้งหลาย

กรมสุขภาพจิต (2544ก: 15) ได้ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง วิธีการดำเนินงานในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีรูปแบบและขั้นตอนอย่างชัดเจนสามารถปฏิบัติได้

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 5) ได้ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคล ภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

มันทนา เฟิงหนู;และรังสรรค์ เฟิงหนู (2546: 1) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 4) ได้ให้ความหมายว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนชัดเจน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชนผู้บริหาร และครูทุกคนมีส่วนร่วม

จากความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนข้างต้น พอสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนส่งเสริม มีการป้องกัน และช่วยเหลือแก้ไขปัญหา พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอกเพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

3.4 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 9) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น / อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กรมสุขภาพจิต(2544ค: 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

ตำรา ประเสริฐกุล (2542: 23) ได้ให้วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้

1. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ความสามารถ ทนต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ
2. เพื่อให้เด็กนักเรียนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
3. เพื่อให้เด็กนักเรียนรู้จักแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
4. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีค่านิยม มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
6. เพื่อให้เด็กนักเรียนรู้จักปกครองตนเอง
7. เพื่อให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 3) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวาง
2. ผู้เรียนค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพอนาคต ได้เหมาะสมกับตนเอง
3. ผู้เรียนเห็นคุณค่าองค์ความรู้ต่างๆสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบสัมมาชีพ
4. พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และสร้างศีลธรรม จริยธรรม
5. ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

จากความคิดของนักวิชาการข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้นพอสรุปได้ว่าการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐาน การปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผล และส่งพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของนักเรียน

4. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ (กรมสุขภาพจิต. 2544ก: 3) คือ

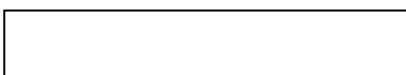
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่จะช่วยให้ครูเข้าใจมากขึ้น
2. การคัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลมาจำแนกตามเกณฑ์คัดกรอง
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและให้คำปรึกษา
5. การส่งต่อ ในกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2551: 9) ได้ให้ความเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบที่มีโครงสร้าง 3 ปัจจัย คือปัจจัย (Input) กระบวนการ(Process) และผลผลิต (Output) โดยแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและในด้านกระบวนการ (Process) จะมีกระบวนการคือ

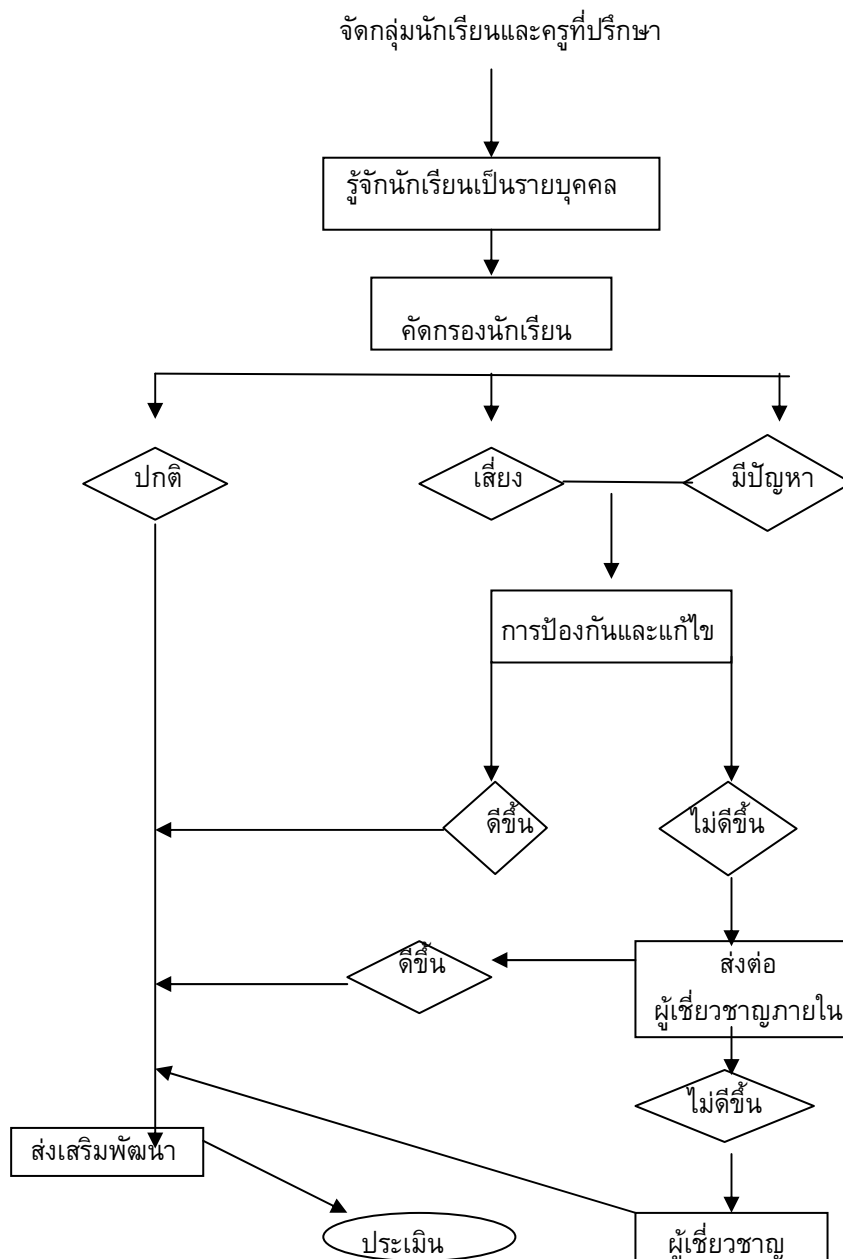
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 5) ได้ให้ความหมาย การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายรวมถึง การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบการดำเนินงานดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนโดยการดำเนินการตามกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544ก: 9 -29)

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่จะช่วยให้ครูเข้าใจมากขึ้น
  2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา
  3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
  4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและให้คำปรึกษา
  5. การส่งต่อ ในกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ให้ส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญ
  6. การประเมิน เป็นการประเมินระหว่างดำเนินงานและหลังการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุง
- กระบวนการดำเนินงานทั้ง 6 ประการดังกล่าวแสดงให้เห็นเป็นแผนภูมิในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544) แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือในสถานศึกษา: หน้า36

กระบวนการดำเนินงานตามแผนภูมิ เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น ตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้รับมอบหมายให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน นำไปใช้ในปีการศึกษา 2544 นั้น ทุกโรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามแนวทางดังนี้ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544: 33)

1. จัดการประชุมเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากร
2. แต่งตั้งคณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. กำหนด บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการ

โรงเรียนประสาทวิทยาคาร ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด (2551: Online) คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน
2. การคัดกรองนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกจัดกลุ่มผู้เรียน เช่น กลุ่มเด็ก มีความสามารถพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาต้องการการช่วยเหลือโดยเร่งด่วน
3. ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยจัดกิจกรรม โครงการ โครงการงาน ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะในการดำรงชีวิต
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาดช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
5. การส่งต่อ กรณีปัญหาของนักเรียนซับซ้อน ให้ส่งต่อไปยังครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง หรือผู้มีทักษะความสามารถตรงกับลักษณะปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 17) ได้กล่าวถึง แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนา
4. การป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือ
5. การส่งต่อนักเรียน
6. การรายงานผล

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงาน โดยมีองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวมีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสามัญศึกษา. (2544: 10) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอม

ให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงมีความสำคัญ และที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึก หรือการคาดเดาโดยเฉพาะ การแก้ปัญหานักเรียน ซึ่งทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานนักเรียน

ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการเรียนรู้เฉลี่ย และด้านความสามารถอื่น ๆ บทบาทพิเศษ ความสามารถพิเศษ
2. ด้านสุขภาพ แยกเป็นด้านสุขภาพร่างกาย เช่นส่วนสูงน้ำหนัก โรคประจำตัวการได้ยิน การมองเห็น และด้านสุขภาพจิต และพฤติกรรม เช่นความประพฤติ บุคลิกภาพ อารมณ์และสังคม

3. ด้านครอบครัว แยกเป็น ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ด้านการคุ้มครองของนักเรียน เช่น จำนวนพี่น้อง สถานภาพของ บิดา มารดา ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม บุคคลที่รับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน และด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักเป็นรายบุคคล

กรมสามัญศึกษา(2544ข: 12-14) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ครูที่ปรึกษาต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว เครื่องมือที่สำคัญได้แก่

1. ระเบียบสะสม
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (The Strength and Difficulties

Questionnaire: SDQ)

3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย เป็นต้น

ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นั้นกรมสามัญศึกษา(2544ข: 37) กล่าวถึง วิธีการและเครื่องมือที่ใช้หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมดังนี้

1. ระเบียบสะสม

ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความรู้จักนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสงสัยบางประการ ก็ควรรหา

ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรงสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดีมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษา และส่งต่อระเบียบไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอนหรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ) (โรงเรียนอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนก็ได้)แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบแต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสภาพจิตใจซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้นแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยพัฒนาจาก The Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้การแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดยแพทย์หญิง พรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐาน(norm) ของเด็กไทยแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด คือ

- ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก
- ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ประเมินเด็ก
- ชุดที่เด็กประเมินตนเอง

ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อ เท่ากัน ทางโรงเรียนอาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำขึ้นโดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุด พร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา การใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ)ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องได้รับการอบรมวิธีการใช้ก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีทักษะในการใช้

3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ

ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่พอเพียงหรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติม ครูที่ปรึกษาอาจใช้วิธีการและเครื่องมืออื่น

ๆเพิ่ม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ให้ห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นต้น

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ครูที่ปรึกษาสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีกับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ครูที่ปรึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลนักเรียนได้มากพอที่จะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรม คัดกรองนักเรียน ให้คำแนะนำปรึกษา และวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา มักมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย ครูที่ปรึกษาที่มีข้อมูลนักเรียนมากพอจะสามารถจัดกิจกรรมป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ และหากมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันที่

โรงเรียนน้ำพองศึกษา (2551: Online) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การทำความเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ใช้วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรม เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านการเรียน และความประพฤติของนักเรียน พฤติกรรมการเข้าเรียนความตั้งใจเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน การทำความสะอาดห้องเรียน การขาดเรียน การหนีเรียน การเข้าโฮมรูม การแต่งกาย ตลอดจนการอยู่ร่วมในสังคมกับเพื่อนในห้องเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ความร่วมมือปฏิบัติตามกติกาของห้องเรียนและกฎระเบียบของโรงเรียน และบันทึกข้อมูลไว้

2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และเครื่องมือต่างๆ ที่สร้างขึ้นได้แก่

- 2.1 แบบรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.6) เพื่อศึกษาผลการเรียนของนักเรียนของครูประจำชั้น ในปีการศึกษา 2549

- 2.2 ระเบียบสะสม (ปพ.5-ปพ.9) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านการวางแผนอาชีพของนักเรียน

- 2.3 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ.) โดยใช้แบบประเมินของสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย 3 ชุด คือ แบบประเมินที่นักเรียนประเมินตนเองแบบประเมินที่ครูประเมินนักเรียน และแบบประเมินที่ผู้ปกครองประเมินนักเรียน

- 2.4 บันทึกการโฮมรูม ซึ่งบันทึกข้อมูลสรุปปัญหานักเรียน การแต่งกายผิดระเบียบโรงเรียน การมาโรงเรียนสาย การไม่ทำหน้าที่เวรประจำวัน การไม่เข้าโฮมรูมของนักเรียน โดยมีการบันทึกนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้

- 2.5 สมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งฝ่ายปกครองจัดทำขึ้น เพื่อศึกษาข้อมูลการเข้าเรียนและปัญหาต่างๆ จากการบันทึกของครูประจำวิชาต่างๆในชั่วโมงเรียนของแต่ละวัน

- 2.6 บันทึกการออกเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียน และการส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลทางบ้านที่ผู้รายงานได้พบหรือพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน

3. สอบถามพูดคุยเพื่อนครูผู้สอนรายวิชาต่างๆเพื่อรับทราบข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน ความประพฤติ การทำงานที่ได้รับมอบหมาย ความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของนักเรียน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนทุกวิชาเป็นอย่างดี

4. สอบถามพูดคุยกับนักเรียน เพื่อศึกษาข้อมูลนักเรียนทั้งจากตัวนักเรียนเอง และจากเพื่อนในห้องเดียวกัน หรือห้องอื่นที่รู้จักกันหรืออยู่บ้านใกล้เคียงกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 37) ได้กล่าวว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นครูที่ปรึกษาต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ความสามารถ และด้านครอบครัว

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ที่ครูประจำชั้นควรมีไว้สำหรับใช้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามรายการต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านความสามารถ
  - 1.1 ด้านการเรียน
  - 1.2 ความสามารถพิเศษ
2. ด้านสุขภาพ
  - 2.1 ร่างกาย/ความพิการ
  - 2.2 จิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว
4. ด้านสารเสพติด
5. ด้านความปลอดภัย
6. พฤติกรรมทางเพศ

วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า มีวิธีการดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2547: 38)

1. การสังเกต
  - 1.1 สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน
  - 1.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน
2. การสัมภาษณ์
  - 2.1 สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่
    - 2.1.1 ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ได้แก่ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา /เพื่อนครู/เพื่อนนักเรียน
    - 2.1.2 ผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ญาติใกล้ชิด และเพื่อนบ้าน
  - 2.2 สัมภาษณ์ตัวนักเรียนเอง
3. การเยี่ยมบ้าน
  - 3.1 เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพบพ่อแม่/ผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบถึงเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทัศนคติ ค่านิยมของคนในครอบครัว

3.2 เยี่ยมบ้านเพื่อพบบุคคลอื่นในครอบครัว

4. ศึกษาข้อมูล

4.1 ศึกษาข้อมูลจากผลงานนักเรียน แบ่งออกเป็น

4.1.1 จากผลงานการเขียน ได้แก่ อัดซีวประวัติ บันทึกประจำวัน

4.1.2 จากชิ้นงาน ได้แก่ สมุดทำงาน/แบบฝึกหัด งานฝีมือ สิ่งประดิษฐ์

โครงการ

4.2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานอื่นๆ ได้แก่

4.2.1 ระเบียบสะสม

4.2.2 การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี

4.2.3 บันทึกสุขภาพจากแพทย์

4.2.4 บันทึกสรุปการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน

4.2.5 บันทึกสรุปการสำรวจเบื้องต้น เพื่อคัดแยกความพิการ/ความบกพร่อง

4.2.6 บันทึกสรุปการสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แวด

4.2.7 บันทึกสรุปการสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส

5. ทดสอบ

5.1 แบบทดสอบที่สถานศึกษาสร้างขึ้น

5.2 แบบทดสอบระดับชาติ

5.3 แบบทดสอบมาตรฐาน

วิสรณ พลเสน (2547: 35) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายความว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกัน มีพฤติกรรมที่หลากหลายแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรับรู้ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูสามารถนำข้อมูลมาคัดกรองนักเรียนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้องโดยมีวิธีการและเครื่องมือหลายอย่าง เช่นการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลและแบบทดสอบ โดยการเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

4.2 การคัดกรองนักเรียน จำแนกกลุ่มนักเรียน

กรมสามัญศึกษา(2544ช:15-18) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณา เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสียง / มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสียง / มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาแต่กรณีการจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหานักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสียง / ปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองเป็นความลับ นอกจากนี้ครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอับอายหรืออายบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

จากการศึกษาของสถาบันต่างๆ ได้มีความคิดเห็นถึงลักษณะของนักเรียนกลุ่มเสียงมีลักษณะดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2544: 84) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า นักเรียนกลุ่มเสียงด้านยาเสพติด คือ กลุ่มคนที่ใช้สารเสพติด เช่น กัญชา สุรา ยาบ้า หรือสารอื่นๆ ส่วนกลุ่มเสียงด้านการมีเพศสัมพันธ์ คือลักษณะจับคู่อยู่กับชัดเจน แยกกลุ่มกันอยู่สองต่อสองบ่อยครั้ง หนีเรียน ขาดเรียน โดยไม่มีเหตุผล

โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ (2544: 84) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณานักเรียน กลุ่มเสียงในด้านยาเสพติด ดังนี้ คนที่ใช้สารเสพติด เช่น กัญชา สุรา ยาบ้า หรือสารอื่นๆ

โรงเรียนวัดดอนตูม (2544: 84) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาพิจารณานักเรียนกลุ่มเสียงในด้านยาเสพติดดังนี้ สูบบุหรี่เป็นประจำ จับกลุ่มเข้าห้องน้ำเป็นเวลานานๆ ใช้หรือเคยใช้สารเสพติด เช่นกัญชา ยาบ้า กาว 3 น้ำมันรถยนต์ หนีเรียนเป็นประจำ มีเครื่องใช้ราคาแพง

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนควรมีการประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน

รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา(กรมสามัญศึกษา. 2544ข: 16)

กรมสุขภาพจิต.(2544ก: 26) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า มีวิธีการจัดทำเกณฑ์การคัดกรอง ดังนี้

1.ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียน

1.1.1 ผลการเรียนที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน

1.1.2 ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน

1.1.3 ความสามารถในการเรียน

1.1.4 ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน

1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ

1.2.1 การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี

1.2.2 ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีต

1.2.3 บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน

1.2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

2.ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านร่างกาย

2.1.1 ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่นการมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น

2.1.2 โรคประจำตัว

2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักส่วนสูง

2.1.4 ความสะอาดของร่างกาย

2.2 ด้านจิตใจ-พฤติกรรม

2.2.1 สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

2.2.2 ความประพฤติ

2.2.3 พฤติกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อ การเรียนความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่นพฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น

2.2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.1.1 ผู้หารายได้ให้ครอบครัว

3.1.2 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน

3.1.3 ความเพียงพอของรายรับรายจ่าย

3.1.4 จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับแล้ใช้จ่ายในแต่ละวัน

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

3.2.1 ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง

3.2.2 ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม

3.2.3 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุ่น หรือมีทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินแก้ไขปัญหา

3.2.4 การใช้สารเสพติด สุรา หรือ เล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง/รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

4. ด้านอื่นๆ เช่น ด้านเพศ

พฤติกรรมอื่นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางดีขึ้น หรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถ สุขภาพ และการดำเนินชีวิตประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 43) กล่าวว่า การคัดกรอง จำแนกนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้ มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น การคัดกรองนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือของสังคม
2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ
3. กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเองหรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลมาจำแนก คัดกรองนักเรียน โดยแบ่งนักเรียนเป็น 3กลุ่มคือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา สถานศึกษาควรมีการประชุม กำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่ม เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

4.3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 45) ได้ให้ความคิดเห็นถึง การส่งเสริมพัฒนาเด็กนักเรียนว่า เป็นกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่า

จะเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านต่าง ๆ

กรมสุขภาพจิต (2544ก: 29) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home room) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริม

นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยจัดให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษา และนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเดียวกัน การจัดกิจกรรมโฮมรูมนี้อาจช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย

2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (classroom meeting) เป็นการพบกัน

ระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียนและผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน สิ่งที่ครูที่ปรึกษาต้องตระหนักในการจัดการประชุมคือ ต้องมีการเตรียมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนให้ชัดเจน และในการสื่อสารกับผู้ปกครองจะต้องระมัดระวังคำพูดที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงความห่วงใย ใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะนำไปให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน ในการจัดการประชุมทุกครั้ง ครูที่ปรึกษาจะต้องบันทึกหลักฐานการประชุมแต่ละครั้งเพื่อเป็นหลักฐาน เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเป็นข้อมูลสำหรับการจัดการประชุม ให้สอดคล้องกับความต้องของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

โรงเรียนน้ำพองศึกษา(2551: Online) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียน มีกิจกรรมที่ส่งเสริม ดังนี้

1. กิจกรรมโฮมรูม มีการเข้าโฮมรูมนักเรียนประจำชั้นในคาบโฮมรูม ดูแลการทำ

สะอาดห้องเรียน แนะนำการจัดบอร์ดตามเทศกาลวันสำคัญต่างๆ อบรม สั่งสอน ให้ข้อคิดใน

ชีวิตประจำวันเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เมื่อพบปัญหาต่างๆ เช่น การแต่งกายผิดระเบียบโรงเรียน การไม่ทำหน้าที่เวรประจำวัน การมาเข้าโฮมรูม การขาดเรียนบ่อย การหนีเรียน การสอบแก้ตัวในรายวิชาไม่ผ่าน ได้สอบถามพูดคุยและอบรมพร้อมกับตักเตือนห้ามปรามนักเรียนเป็นรายบุคคล ถ้านักเรียนไม่ปรับปรุงให้ดีขึ้นจะดำเนินการตามกติกาศึกษาของห้องเรียนที่นักเรียนและผู้รายงานกำหนดขึ้น โดยมีการประสานงานกับฝ่ายปกครองเพื่อหักคะแนนความประพฤติต่อไป

2. กิจกรรมเสริมแรง โดยใช้การเสริมแรงทางบวกและการเสริมแรงทางลบ ได้แก่

2.1 ให้ความช่วยเหลือให้การสนับสนุนการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

2.2 การเพิ่มคะแนนความประพฤติให้กับนักเรียนที่ทำความดีต่างๆ เช่น ทำความสะอาดห้องเรียนประจำสัปดาห์ การร่วมแต่งกลอนวันแม่แห่งชาติเพื่อจัดบอร์ดห้องเรียน ร่วมบริจาคโลหิต การให้ความร่วมมือช่วยงานส่วนรวมด้วยความเสียสละ เช่น หัวหน้า รองหัวหน้าห้องเรียน การเป็นกรรมการตัดสินฟุตบอลให้โรงเรียน ตลอดจนช่วยงานในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ เช่น หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2.3 การตัดคะแนนความประพฤติให้กับนักเรียนเมื่อทำผิดระเบียบโรงเรียน เช่น ไม่เข้าแถวเคารพธงชาติ การไม่ทำเวรประจำวัน การแต่งกายผิดระเบียบ การใช้สารเสพติด

3. ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน เช่น การแข่งขันทักษะทางวิชาการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับจังหวัด การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม การแข่งขันตอบปัญหาที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆจัดขึ้น การประกวดจัดบอร์ดวันแม่ในสัปดาห์วันแม่แห่งชาติ การแข่งขันกีฬาภายในของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 45) กล่าวถึง การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแล ของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามี พฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 46) การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธี ที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1.การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริม นักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเหมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นตั้งสมาชิกใน ครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่นการรู้จักตนเอง ของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ

2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน(Classroom meeting)

1 ครั้ง

2.1 การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ

2.2 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลนักเรียนแต่ละคน วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่จะดำเนินการ

2.3 จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

2.4 สรุปและบันทึกหลักฐานการประชุม

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. โครงการพิเศษอื่นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้กลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามต้องการของสถานศึกษาและชุมชน และครูที่ปรึกษาต้องตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุม ต้องมีการเตรียมข้อมูลนักเรียนแต่ละคนให้ชัดเจน และในการสื่อสารกับผู้ปกครองจะต้องระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความห่วงใย ความเข้าใจในตัวนักเรียน และควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา

4.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต(2544ก: 32) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไปนอกจากนี้ทุกครั้งของการช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย

วิธีการและเครื่องมือเพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหา การป้องกันและการแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการคือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ปัญหของนักเรียน

1. การรักษาความลับ

1) เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ให้การช่วยเหลือแก้ไข ต้องไม่นำไปเปิดเผยยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยระบุชื่อสกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่เกี่ยรตินักเรียน

2) บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

3) การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การแก้ไขปัญหา

1) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหามีได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวแต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2) ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและวิธีการที่ช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้การปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

โรงเรียนน้ำพองศึกษา(2551: Online) กล่าวถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหา จะมีวิธีการดังนี้

1. ให้การปรึกษาช่วยเหลือ ได้ให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาการสอบไม่ผ่านหลายรายวิชา ขาดเรียนบ่อยครั้ง มาสายบ่อยครั้ง หรือมีปัญหากับผู้ปกครองแล้วหนีออกจากบ้าน ปัญหานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

2. จัดกิจกรรมต่างๆในการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน ดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2.1.1 กิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายใน ประจำปีการศึกษา 2549

2.1.2 นักเรียนจัดกลุ่มทำโครงการ

2.2 กิจกรรมในห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก

2.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ได้ส่งเสริมให้นักเรียนในห้องเรียนจำนวน 5 คน

เข้ารับการอบรมเป็นนักเรียนแกนนำโครงการอบรมเครือข่ายนักเรียนแกนนำต้านยาเสพติด เพื่อขยายผลในการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือในด้านให้คำปรึกษาแก่เพื่อนนักเรียนด้วยกัน และเป็นแกนกลางระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อร่วมมือการป้องกันแก้ไขและพัฒนาให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

2.4 กิจกรรมซ่อมเสริม ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนซ่อมเสริมในคาบที่โรงเรียนกำหนดประสานงานขอความร่วมมือกับเพื่อนครูที่สอนประจำรายวิชาต่างๆ และให้นักเรียนติดต่อขอเรียนเพิ่มเติมหรือมอบหมายงาน

2.5 กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อขอความร่วมมือปรึกษาหารือใน

การช่วยเหลือนักเรียน ได้ติดต่อกับผู้ปกครองหลายลักษณะ ดังนี้

- 2.5.1 การเชิญผู้ปกครองร่วมปรึกษาหารือที่โรงเรียนเป็นรายกรณี
- 2.5.2 การโทรศัพท์ติดต่อ
- 2.5.3 การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน

2.6 กิจกรรมการประสานงานกับกลุ่มกิจการนักเรียน ในกรณีที่มีนักเรียนอยู่ในกลุ่มน่าสงสัยว่าจะเสพยาเสพติด เช่น บุหรี่ จึงส่งนักเรียนไปรับการตรวจปัสสาวะ เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 24) กล่าวว่า มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการคือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น เป็นการให้การช่วยเหลือเพื่อผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตามของนักเรียนโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจกล้าที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อครูที่ปรึกษาจะได้ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห การกรมสามัญศึกษา มีแนวทางการจัดกิจกรรม 5 แนวทางที่จำเป็นคือ

- 2.1 การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.2 การใช้กิจกรรมชมเสริม
- 2.3 การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
- 2.4 การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- 2.5 การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 49) ได้กล่าวว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

การป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห
3. การติดตาม ดูแลช่วยเหลือ

กิจกรรมในการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข มีแนวทางดังต่อไปนี้

1. การให้การปรึกษา
2. กิจกรรมในชั้นเรียน
3. สื่อสารผู้ปกครอง
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. กิจกรรมชมเสริม

จากที่กล่าวมาข้างต้น การป้องกันและแก้ไข ต้องพิจารณาจากสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะกับสาเหตุนั้นๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงเดียว แต่อาจจะเกิดหลาย

4.5 การส่งต่อนักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 (2551: Online) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียน จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองที่ต้องอาศัยความเข้าใจ เวลา งบประมาณเพื่อส่งต่อนักเรียนในการแก้ปัญหา กำหนดแนวทางในการส่งต่อนักเรียนไว้ 2 แบบคือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่นส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้นำดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

โรงเรียนอำนาจเจริญ(2551: Online) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนในการดำเนินการตามระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีปัญหาบางปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็จัดการส่งต่อ โดยแบ่งเป็นส่งต่อภายในและส่งต่อภายนอก จากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมลดลงและส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มปกติมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546ข: 4) ที่กล่าวว่า ในการส่งต่อนักเรียนเพื่อการช่วยเหลือนั้นครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่การระบวนการการรู้จักนักเรียนหรือคัดกรองก็ได้ ขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544ก : 27) กล่าวว่า ในการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข หรือลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่ยากแก่การแก้ไข

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 27) กำหนดแนวทางการส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกสำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน

การส่งต่อเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษาดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544ก: 29)

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น
3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

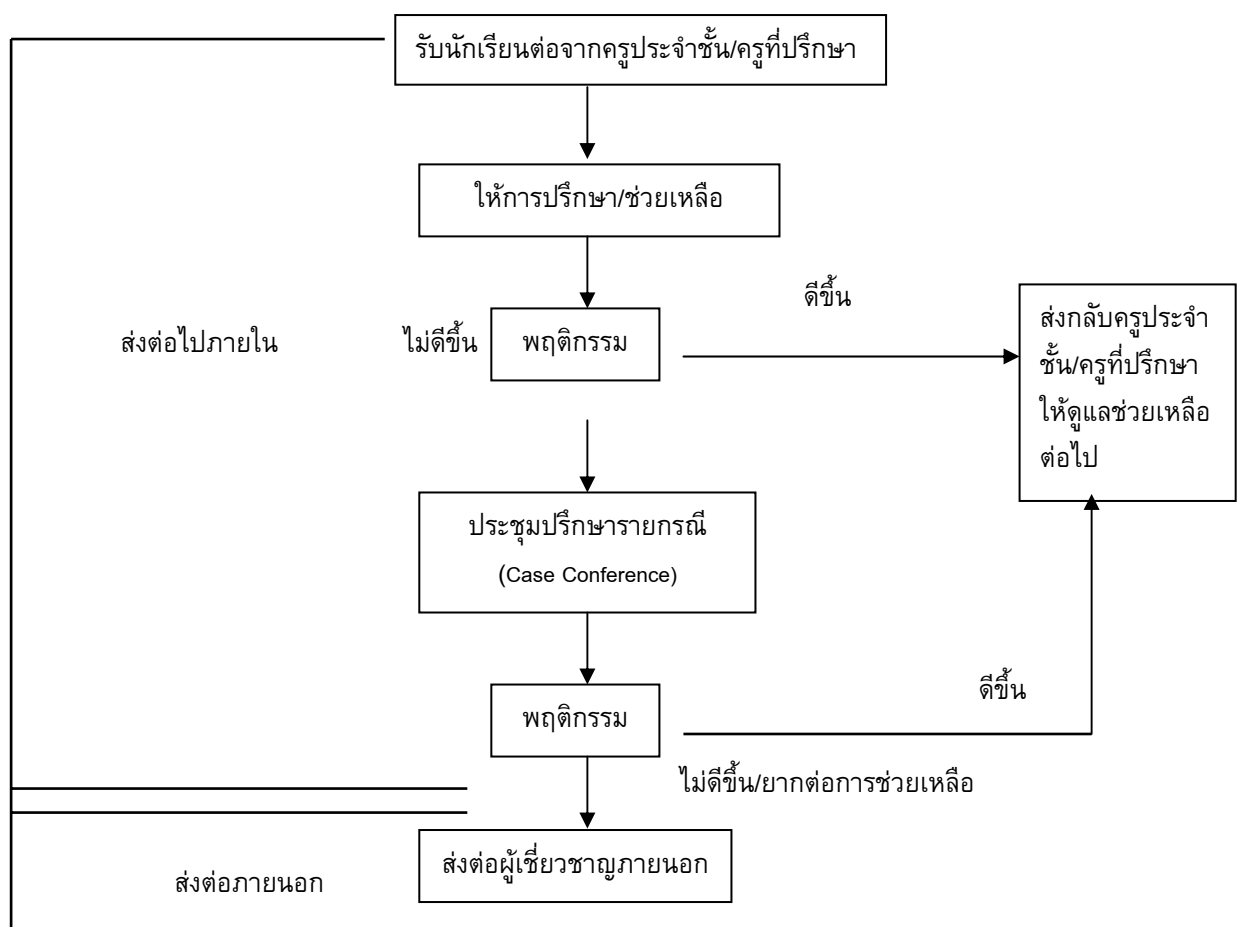
ในการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2544: 38-39)

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้า
  2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง
  3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่ช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม
  4. ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้เรียบร้อย
  5. การรายงานผลและติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547:51) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่มีเด็ก มีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็ก

ด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหา และความต้องการของนักเรียน
2. การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ และมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพดังกล่าวประกอบด้วยภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนของครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. หน้า 53.

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ในการส่งต่อนักเรียนนั้นก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการเองได้ จึงต้องมีกระบวนการในการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อช่วยในการบำบัดรักษาต่อไป ความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงาน อย่างสม่ำเสมอมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูทุกคนในแต่ละระดับ และผู้เกี่ยวข้องทุกคน การดำเนินงานตามระบบทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีประโยชน์ต่อการสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ที่มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.6 การรายงานผล

กรมสุขภาพจิต (2544ก: 62) กล่าวว่า การรายงานเพื่อทราบผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคที่มีอยู่ในแต่ละระดับและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงระหว่างการทำงานและในแต่ละระดับชั้นรายงานเพื่อการจัดทำสรุปรายงานของโรงเรียนต่อไป

โดยการรายงานจะต้องมีวิธีการรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับ และส่งคณะกรรมการประสานงาน และรายงานผู้บริหารต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 19) กล่าวว่า การรายงานผลระหว่างการทำงานและรายงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานแล้ว

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นตอน ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาควรรายงานผลการปฏิบัติงานทุกชั้นตอนเพื่อการตรวจสอบปรับปรุงและพัฒนา

ธีระ รุญเจริญ (2546: 161) กล่าวว่า ก่อนที่จะมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จะต้องมีการจัดทำสรุปผลเป็นรายงาน และได้เสนอการจัดทำรายงานดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายการรายงาน

1) ผู้เรียนและผู้ปกครอง รายงานคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

2) กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง เผยแพร่ผลการดำเนินงาน ผลงาน

กิจกรรมสำคัญครอบคลุมภารกิจที่กำหนด เพื่อสร้างความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นในสถานศึกษา

3) ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน จัดการศึกษา

ตามมาตรฐาน

2. กำหนดรูปแบบการรายงาน ให้ข้อมูลสารสนเทศด้านแผนงาน/โครงการที่สรุปถึง

ภูมิหลังของโครงการลักษณะการประเมิน ผลการประเมิน การสรุปและข้อเสนอแนะ

3. การกำหนดเค้าโครงรายงาน นำเสนอสภาพและผลการดำเนินตามภารกิจที่กำหนด

ในธรรมนูญ เรื่องนโยบาย เป้าหมาย มาตรการ ยุทธศาสตร์ แผนงาน หรือโครงการ

4. การรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน รวบรวมตามเค้าโครงของรายงาน ประกอบด้วย

1) ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลที่บรรยายสภาพของสถานศึกษาด้านภูมิศาสตร์ สภาพ

ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงาน ของสถานศึกษา บริบทของ

สถานศึกษา ตามแนวทางที่กำหนด

5. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษานำข้อมูลจากการจัดเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์และแปลงข้อมูล แล้วนำเสนอเป็นสารสนเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติที่สอดคล้อง

6. การนำเสนอข้อมูล เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษา จัดทำ รายงานให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการรายงาน คำโครงการรายงาน ลักษณะข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผล เพื่อเสนอผู้บริหารพิจารณาก่อนเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย

7. การเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย สถานศึกษาจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

8. การเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การรายงานผล หมายถึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีข้อสรุปเพื่อบันทึกเป็นหลักฐานสำหรับการนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วนิดา ชนินทยุทธ (2544: 13-14) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนเรื่องต่างๆจากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สายสมร ยูนิมิ (2545: 74) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ต้องมีองค์ประกอบ 5 ประการ

1. ผู้บริหารและผู้ช่วยทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องตระหนักในความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคนต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยที่ครูทุกคนต้องให้ความร่วมมือรวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเช่น เรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

กรมสามัญศึกษา (2544ก: 3) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆจากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆของนักเรียนซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 6) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการประสิทธิภาพของการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ทีมนำและทีมประสาน อันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ช่วย

ผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หัวหน้างานต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆจากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆของนักเรียนซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

6. ผู้ปกครองและเครือข่ายการร่วมพัฒนาในทุกส่วนของสังคม มีความมุ่งมั่นในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนในเชิงบูรณาการอย่างเข้มแข็งจริงจัง

กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: 10)

1. การบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย

การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นกระบวนการ แต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและการบันทึกการทำงานเป็นปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยส่งผลถึงคุณภาพรวมของโรงเรียนทั้งระบบ

การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการ วิธีการ และบันทึก บุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่างๆ จะปฏิบัติและบันทึกต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน

การตรวจสอบ / ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเอง ร่วมกันประเมินหรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินภายในระหว่างบุคคล ระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน

การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนางาน ซึ่งอาจแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปัจจัย หรือการบันทึกให้ดีขึ้นจนระบบคุณภาพ หรือวงจรคุณภาพเป็นวัฏชนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

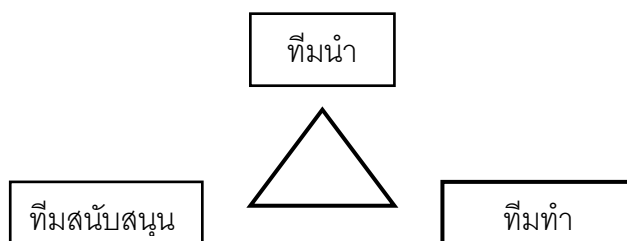
2. การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย

ทีมนำ ได้แก่ คณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง จัดทำแผนกลยุทธ์ ควบคุม กำกับ ติดตาม และสนับสนุน เสริมสร้างพลังร่วม (Empowerment) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทีมสนับสนุน เป็นทีมหลักในการสนับสนุนด้านประสานงานด้านวิชาการ และอื่นๆ ให้เกิดการสร้างระบบคุณภาพขึ้น ทีมสนับสนุนจะเป็นใครนั้นขึ้นกับการพัฒนาระบบว่ามีจุดเน้นที่ระบบใด เช่น ทีมสนับสนุนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้าทีม คือ รองผู้บริหารที่ได้รับมอบหมาย

ทีมทำ เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรง เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ทีมระดับชั้น ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้มีคุณภาพ

การทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ปัจจัยความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: กรมสุขภาพ. (2546). *คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4*. หน้า 7.

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้ได้รับทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการดำเนินงานของตน เพื่อให้เกิดแนวทางที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้ทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน โดยมีบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง ไม่ใช้การสั่งการหรือบังคับบัญชา ทำให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละส่วนเกิดความรู้สึที่ดี ไม่ต้องกังวลเรื่องการประเมินตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางาน ช่วยส่งเสริมสนับสนุน และให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ปรับปรุงงานต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง (2552: Online) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน ร่วมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งที่จำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอไป

ซึ่งงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะสำเร็จด้วยดีและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ามาบริหารจัดการเพื่อให้บังเกิดผลต่อนักเรียนภายในสถานศึกษาดังงานวิจัยของ อรรถ บุญรุ่ง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม ตามโครงการสานสายใยครูและศิษย์ ปีการศึกษา 2546 พบว่าองค์ประกอบแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดังนี้คือ ผู้บริหารครูและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนทั้งนักเรียนและผู้ปกครองและชุมชนควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกๆด้าน เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จและ จันทนา บุญรุ่ง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทและปัญหาการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวในโรงเรียนนำร่องสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผู้บริหาร มีบทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก โรงเรียนสุโขทัย (2552: Online) ได้กล่าวว่า จุดแข็งที่ส่งผลให้โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร ทุกฝ่ายอำนวยความสะดวกและพร้อมให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการระบบดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม (2552: Online) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารที่อุทิศตน หุ่เมเทสนับสนุนให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4.1 ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2.4.2 ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

2.4.3 คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

2.4.4 ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน ร่วมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

2.4.5 การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งที่จำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการป้องกันเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ และมีการทำงานโดยมีการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาเพื่อความสำเร็จและมีประสิทธิภาพที่ดีของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สุรพล เฟื่องแจ่ม (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ประจำปีการศึกษา 2544 ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน อาชีพต่างกัน และเป็นผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นต่างกัน ส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่างกันและผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำงานวิจัยไปพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารควรต้องมีความตระหนักในความสำคัญของการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครองนักเรียน

นันทพงศ์ พงษ์ชาติรัตน์(2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งต่อ และคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับกลาง การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้แก่นักเรียนให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริงมีความผิดพลาดในการคัดกรองนักเรียน นักเรียนมีปัญหาแล้วไม่ปรึกษาครู เป็นต้น

เรืองยศ อุตระศาสตร์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัย เรื่องการดำเนินงานระบบดูแลและนักเรียนของครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4) ด้านการส่งต่อ 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ 1) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการส่งต่อ 5) ด้านการคัดกรองนักเรียน และความต้องการในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ณรงค์ชัย สาไพรวลัย(2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการติดตามผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคือ 1) การคัดกรองนักเรียน 2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมนักเรียน และ 5) การส่งต่อ ปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ชั้น ยกเว้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือควรมีคณะกรรมการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการพัฒนากระบวนการสารสนเทศ ควรมีความพร้อมด้านเอกสารเพื่อเอื้อในการทำงาน และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานโดยภาพรวมพบว่าพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือด้านครูประจำชั้นและครูที่เกี่ยวข้อง ด้านนักเรียน และด้านการเรียนการสอน

เทิดศักดิ์ ภาวรสุทธิ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2545 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($X = 3.51$) ในขณะที่ครูที่ปรึกษาร้อยละ 62.70 สามารถปฏิบัติงานตามกรอบเขตงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับกลางและมีข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ คือให้มีการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเน้นให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และอบรมครูที่ปรึกษาและนิเทศงานโดยสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรให้มีนโยบายในการในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลและประเมินทั้งในระดับโรงเรียนและระดับจังหวัด

วิชัย เจริญศรี (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ครูที่ปรึกษาที่รับผิดชอบนักเรียนระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

อำนาจผล สระพรหม (2546: 124) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนนาร่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ

1. เครื่องมือวิชาการ การจัดทำเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา ควรจัดประชุมชี้แจง ฝึกอบรม ให้ครูมีความรู้ มีทักษะ การใช้เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คณะกรรมการดำเนินงานมีการประชุม เพื่อปรึกษาหารือ ทบทวนงาน และแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
3. ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การคัดกรอง การจัดทำปฏิทินงานอย่างชัดเจน และชี้แจงให้ครู อาจารย์ทุกคนทราบ
4. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน การส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน
5. จัดประชุมชี้แจงและจัดการฝึกอบรมครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ มีทักษะเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การโฮมรูม
6. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบและตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

7. จัดการฝึกอบรมนักเรียนแกนนำเพื่อช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

สังคม แก้วสว่าง (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลนักเรียนช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะวิทยา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความพร้อมพอสมควร อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนได้ทุกคนทุกกลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหา ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนปัญหาคือ อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมาก การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ทำให้มีภาระงานมาก อาจารย์ที่ปรึกษามีปัญหาในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ขาดทักษะการจดบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงาน และการประเมินพฤติกรรมนักเรียนจากการทดลองนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในโรงเรียน ปรากฏว่าระบบดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนกระชับง่ายต่อการปฏิบัติรวมทั้งมีครูมือครูที่อ่านเข้าใจง่าย สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ดี ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาแล้วยังเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ

จันทนา บุญรุ่ง.(2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทและปัญหาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวในโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า บทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวในโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวโรงเรียนนาร่อง มีบทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาการปฏิบัติงานของผู้บริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวในโรงเรียนนาร่อง มีปัญหาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาและการได้รับการฝึกอบรมต่างกัน มีบทบาทและปัญหาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

วีระ โอบอ้อม (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม อยู่ในระดับปานกลาง และในสถานภาพในการปฏิบัติงานต่าง ๆ มีความคิดโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่อยู่ประเภทสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านการเตรียมและการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เป็นรายด้านพบว่า

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ.05 ในด้านการเตรียมและการวางแผนการดำเนินงาน และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ครูที่มองผู้นำมีพฤติกรรมต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านการเตรียมและวางแผนการดำเนินงานและด้านการดำเนินงานตามแผน

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

วิลเลียม. (Williams. 1987: 4483-A) ได้ศึกษาเทคนิคการใช้ระเบียบวินัยโดยมี

จุดมุ่งหมายเพื่อทำการทดสอบเทคนิคการใช้ระเบียบวินัย สำหรับกลุ่มนักเรียนที่กระทำความผิดระเบียบวินัย ล้เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้ใช้ระเบียบวินัย ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ทำผิดระเบียบวินัย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเป็นแบบจำลองทฤษฎีระบบสังคมของเกิทเซลและคูบา(Getzel and Guba s Social Theory Model) พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้ใช้ระเบียบวินัยเห็นว่าระเบียบที่ใช้อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง การกระทำผิดมากกว่าร้อยละ 50 เกิดขึ้นที่โรงอาหาร รองลงมาเกิดขึ้นที่ห้องพักผ่อน นักเรียนชายเป็นผู้กระทำผิดมากกว่าระเบียบวินัยที่ 3 ระดับ และนักเรียนในระดับสูงขึ้นไปมีการกระทำผิดสูงขึ้นด้วย

อีธท์ (Eieth. 1992: 93) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการร่วมมือของผู้ปกครองในด้านการศึกษาของนักเรียนเม็กซิกันอเมริกัน ระดับ 8 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าเด็กเม็กซิกันอเมริกันมักด้อยโอกาสในการเรียนเมื่อเทียบกับนักเรียนส่วนใหญ่ในอเมริกาเสียงต่อการเรียนไม่จบ ไม่ค่อยแสดงให้เห็นศักยภาพในด้านการเรียนเหมือนเด็กนักเรียนที่มีพื้นฐานทางเชื้อชาติอื่นๆ ไม่ว่าพ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นได้เข้าไปอยู่อาศัยในสหรัฐหลายชั่วอายุคนแล้วก็ตามปัจจุบันนี้สังคมผู้ปกครองและสื่อมวลชนก็เชื่อว่า ถ้าใช้กลไกเสริมเติมเข้าไปเด็กๆ เม็กซิกันอเมริกันน่าจะมีผลการเรียนดีขึ้นถ้าหากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของลูกเขาอย่างจริงจัง เชื่อว่าผลการเรียนของเขาจะดีขึ้นทั้งนั้นในภาพรวมและรายด้าน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการจัดการศึกษานั้นเป็นผลดี เป็นแรงจูงใจสำหรับเด็กๆ และมีผลต่อการเรียนโดยรวมของเด็กในเมื่อการศึกษามีประโยชน์สำหรับทุกคนในการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขในปัจจุบัน นักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐ ควรต้องพิจารณาสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้เอาใจใส่เรื่องลูกๆควรหาทางสนับสนุนให้ลูกได้เรียนหนังสือเพื่อให้เกิดผลดีต่อเด็กอเมริกัน

จาคอบาย (Jacoby. 1992: 152) ได้ศึกษากรณี: การดำเนินการตามโครงการแก้ไขปัญหาเด็กที่มีปัญหาในรัฐเท็กซัส: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในระยะเริ่มต้น ผลการวิจัยพบว่า เพื่ออธิบายแนวคิดการออกแบบและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาลูกวัยรุ่นที่มีปัญหาให้เรียนหนังสืออยู่ในศูนย์การเรียนเพื่อดขแก้ปัญหาลูกที่มีปัญหาซึ่งเพิ่มอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาลูกที่มีปัญหาของโรงเรียน เฮิร์น อูเลน เบ็ดฟอร์ด ในรัฐเท็กซัส พบว่า

1. ตัวโครงการ
2. ตัวเด็กแต่ละคนมีปัญหาหลายด้าน
3. ผู้ที่หยุดเรียนกลางคัน
4. การเลือกการเรียนเข้าสู่โครงการขาดกิจกรรมโรงเรียน47%และขาดความภูมิใจในตนเองถึง55%

ทินโท. (Tinto. 1993: 125-130) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาของนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในการปรับตัวในระดับหนึ่ง เนื่องจากนักศึกษาเข้ามาเรียนในสถาบันต่าง ๆ โดยมีภูมิหลังของครอบครัว เพศ ความสามารถส่วนบุคคลและประสบการณ์ก่อนเข้าเรียนในสถาบันติดตัวมาด้วย ลักษณะเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเรียนและความผูกพันของนักศึกษา กับสถาบันทั้งสิ้น

วาเลีย. (Valerie. 1995 : 2169 -A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งของครูกับความสัมพันธ์และการสำรวจทัศนคติที่มีต่อนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนในชั้นเรียนกับระเบียบวินัยอยู่ในความสนใจของบุคลากรของสถานศึกษาและสาธารณชน ระเบียบวินัยในโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อการปฏิบัติงานของครูในการเข้มงวดทางด้านระเบียบวินัยสอดคล้องกับความคิดความเชื่อของครู การฝึกแก้ไขข้อขัดแย้งของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในห้องเรียนของครู โดยการให้ครูสามารถกำหนดปรัชญาในการสอน และแก้ไขปัญหาคความประพฤติของนักเรียน จะช่วยให้ครูสามารถกำหนดพื้นฐานเกี่ยวกับความประพฤติของครูและ นักเรียน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยของนักเรียน

ไซต์. (วีระ โอบอ้อม.2549: 87; อ้างอิงจาก Siebs.1999: Abtract) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนในการออกแบบโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันการลาออกของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแถบชานเมือง ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ทัศนคติในเรื่องประโยชน์ของโปรแกรมเพื่อเป็นการป้องกันการลาออกของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เข้าร่วมในการวิจัย 72 คน ซึ่งเข้าร่วมโปรแกรม REACHจากปี 1994 -1998 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถประสบความสำเร็จโดยมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สามารถเพิ่มระดับเกรดเฉลี่ยให้สูงขึ้นเพิ่มความเอาใจใส่ในการเรียน ได้รับการยอมรับนับถือมากขึ้น มีการพัฒนาความสนใจมาสู่การเรียน พัฒนาวิสัยทัศน์ในอนาคตของตนเอง และที่สำคัญคือมีโอกาสมากขึ้นในการจบการศึกษาระดับมัธยมตอนปลายหลังจาก ร่วมโปรแกรม REACH

กลาสเซียร์. (Glazier. 2004: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจทัศนคติของนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักวิชาการการศึกษาสามัญ ซึ่งมีทัศนคติในด้านบวกต่อกระบวนการการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่า นอกจากนี้ ครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษ Patrick Henry

Elementary School ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงของพวกเขา และมีความเต็มใจที่จะทำการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการประเมินผลตามระดับชั้นเรียนเพื่อนำไปทำการวางแผนงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School

สรุปผลที่ได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระบบดูแลช่วยนักเรียนทั้งในและต่างประเทศ ประเด็นสำคัญคือ ในกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงนั้นมาจากสาเหตุครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรหลานไม่เท่าที่ควร และยังมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีโดยสภาพของสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ทำให้นักเรียนเกิดปัญหาต่างๆมากมาย ในด้านของพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เรื่องชู้สาว หรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนทางเพศ ยาเสพติดซึ่งส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจเป็นไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเป็นไปด้วยอารมณ์ ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะทำความเข้าใจกับนักเรียนและแก้ไขหรือให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาที่จะช่วยพัฒนาหรือปรับพฤติกรรมในทางเสี่ยงของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น งานวิจัยที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเด็นที่ยังขาดไปในงานวิจัย คือความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาในเรื่องดังกล่าวเพราะการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำเป็นในการที่จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จากข้อมูลดังกล่าวจึงนำบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและระบบช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูของสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2551 ที่เป็นสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน มีครูผู้สอน 321 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้สอนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ที่เป็นสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 181 คน ซึ่งได้มาโดยเปิดตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan 1970: 607-610) ต่อจากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้โรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	ดอนมะขามช้าง	19	11
2	วัดเกาะแก้ว	14	8
3	บ้านหนองชุมพล	16	9
4	ไทยรัฐวิทยา ๑๓(บ้านพุ่มวง)	15	8
5	หาดเจ้าสำราญ	15	8
6	วัดนาพรหม	16	9
7	วัดหนองปรงฯ	17	10
8	วัดกุฎี	18	10
9	วัดห้วยโรง	15	8
10	บ้านยางกลัดใต้	15	8
11	วัดไทรทอง	19	11
12	บ้านท่าตะคร้อ	16	9
13	บ้านท่าแร่	20	12
14	วัดบางขุนไทร	18	10
15	บ้านบางแก้ว	20	12
16	วัดต้นสน	29	16
17	วังตะโก	11	6
18	วัดหนองหว่า	14	8
19	วัดนอกปากทะเล	14	8
รวม		321	181

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาปรับปรุงมาเพื่อสอบถามครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท(Likert) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท(Likert) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวิเคราะห์หาขอบเขตแนวทางการสร้างเครื่องมือ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วมาสร้างนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

3. สร้างข้อคำถามในแต่ละตอน แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 4 ด้าน คือ บริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก กำกับ นิเทศและติดตามประเมินผล จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6 ด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง กลุ่มนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน การส่งต่อนักเรียน การรายงานผล จำนวน 56 ข้อ

4. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) โดยพิจารณาความสอดคล้อง(IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่า ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผลปรากฏว่ามีค่าความสอดคล้อง(IOC) 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้(Try out)กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 30.คน เพื่อมาหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient)ของCronbach

(ศิริชัย กาญจนวาสี. 2545 : 153) ปรากฏได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้งระดับ 0.95 เมื่อพิจารณาทางด้านปรากฏดังนี้ การบริหารจัดการ 0.93 การประสานงาน 0.87 การกำกับ นิเทศติดตาม 0.87 และการประเมินผล 0.89 ส่วนแบบสอบถามเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 เมื่อพิจารณาทางด้านปรากฏดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 0.86 การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน 0.94 การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 0.88 การป้องกันและแก้ไขปัญหา 0.93 การส่งต่อนักเรียน 0.90 การรายงานผล 0.89

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นแล้วเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่มีครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากสถานศึกษาด้วยตนเองตามนัดหมาย โดยขอรับคืนภายใน 1 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 181 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.การจัดกระทำข้อมูล

1.1 นำแบบสอบถาม ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง เรียบร้อย และความสมบูรณ์ในการตอบ

1.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 นำมาลงรหัส (Coding) ในแบบลงรหัสสำหรับประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และนำข้อมูลที่ลงรหัสไปบันทึกในคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับ	5
มาก	เท่ากับ	4
ปานกลาง	เท่ากับ	3
น้อย	เท่ากับ	2
น้อยที่สุด	เท่ากับ	1

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ของแบบสอบถามเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยรวมรายด้านและรายข้อ นำมาแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 8-11)ดังนี้

- 1.00 – 1.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่2 ของแบบสอบถามเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยรวมรายด้านและรายข้อ นำมาแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 8-11) ดังนี้

- 1.00 – 1.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2547: 462- 463) ระดับความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์มากกว่า 0.70	หมายถึง	สัมพันธ์ในระดับมาก
ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.30 -0.70	หมายถึง	สัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์น้อยกว่า 0.30	หมายถึง	สัมพันธ์ในระดับน้อย
ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.00	หมายถึง	ไม่สัมพันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐานที่ว่า “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก” โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สามารถอ่านค่าได้โดยสะดวก ผู้วิจัยจึงใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
X	แทน	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
X1	แทน	การบริหารจัดการ
X2	แทน	การประสานงาน
X3	แทน	การกำกับ นิเทศและติดตาม
X4	แทน	การประเมินผล
Y	แทน	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
Y1	แทน	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
Y2	แทน	การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน
Y3	แทน	การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน
Y4	แทน	การป้องกันและแก้ไขปัญหา
Y5	แทน	การส่งต่อนักเรียน
Y6	แทน	การรายงานผล
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ใน 4 ด้านคือ การบริหารจัดการ การประสานงาน การกำกับ นิเทศ ติดตาม และการประเมินผล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 2 – 6

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารจัดการ	3.97	0.44	มาก
2. การประสานงาน	3.85	0.48	มาก
3. การกำกับ นิเทศและติดตาม	3.85	0.47	มาก
4. การประเมินผล	3.83	0.42	มาก
รวม	3.87	0.42	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.44) การกำกับ นิเทศ และติดตาม ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.47) การประสานงาน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.48) และการประเมินผล ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.42)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารกำหนดนโยบาย ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.08	0.53	มาก
2. ผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.98	0.51	มาก
3. ผู้บริหารกำหนดโครงสร้าง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.99	0.50	มาก
4. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.04	0.59	มาก
5. ผู้บริหารดำเนินการให้มีการประชุม อบรม สัมมนา เรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.98	0.59	มาก
6. ผู้บริหารมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคคลากรอย่างชัดเจน	4.03	0.60	มาก
7. ผู้บริหารจัดทำแผนปฏิบัติการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.89	0.61	มาก
8. ผู้บริหารจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.80	0.63	มาก
9. ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณตามโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.95	0.58	มาก
10. ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของตนเอง	3.91	0.59	มาก
รวม	3.97	0.44	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทด้านการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.59) และผู้บริหารมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคคลากรอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.60)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประสานงาน โดยรวมและรายข้อ

ด้านการประสานงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.94	0.65	มาก
2. ผู้บริหาร รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	3.81	0.64	มาก
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.86	0.62	มาก
4. ผู้บริหารประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการ การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.83	0.59	มาก
5. ผู้บริหารดำเนินการส่งต่อภายนอกสถานศึกษาไปยังผู้เชี่ยวชาญ	3.69	0.68	มาก
6. ผู้บริหารดำเนินการส่งต่อระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่อทำการช่วยเหลือ	3.81	0.60	มาก
7. ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อเป็นกรรมการเครือข่ายในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.88	0.58	มาก
8. ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.88	0.59	มาก
9. ผู้บริหารประสานงานและส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันในสถานศึกษา	3.91	0.59	มาก
10. ผู้บริหารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ	3.85	0.63	มาก
รวม	3.85	0.48	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.48$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.94, S.D. = 0.65$) ผู้บริหารประสานงานและส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.91, S.D. = 0.59$) . ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อเป็นกรรมการเครือข่ายในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.58$) และ ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.59$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม โดยรวมและรายข้อ

ด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.92	0.54	มาก
2. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างชัดเจน	3.85	0.64	มาก
3. ผู้บริหารประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่างๆร่วมกันกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่แน่นอน	3.83	0.60	มาก
4. ผู้บริหาร มีการดำเนินการ นิเทศ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน	3.79	0.63	มาก
5. ผู้บริหารเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ บุคลากร โดยการนิเทศให้ กำลังใจในการดำเนินงาน	3.90	0.58	มาก
6. ผู้บริหารจัดหาเครื่องมือสำหรับการ นิเทศ กำกับ ติดตาม การ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.83	0.53	มาก
7. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรอบรมเพื่อพัฒนางานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	3.89	0.61	มาก
8. ผู้บริหารดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนดำเนินการโครงการ	3.84	0.60	มาก
9. ผู้บริหารดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างดำเนินการโครงการ	3.82	0.58	มาก
10. ผู้บริหารดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนหลังดำเนินการโครงการ	3.78	0.59	มาก
รวม	3.85	0.47	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= 0.47) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับ มากทุกข้อโดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและ บุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.54). ผู้บริหารเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ บุคลากร โดยการนิเทศให้กำลังใจในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= 0.58) และผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรอบรมเพื่อพัฒนางานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= 0.61)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประเมินผล โดยรวมและรายข้อ

ด้านการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล	3.92	0.58	มาก
2. ผู้บริหาร แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำเครื่องมือวัดประเมินผล การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน	3.86	0.55	มาก
3. ผู้บริหารให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	3.94	0.63	มาก
4. ผู้บริหารให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.83	0.57	มาก
5. ผู้บริหารให้หน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.73	0.64	มาก
6. ผู้บริหารประเมินผลระบบการดูแลนักเรียนช่วยเหลือนักเรียนตาม ปฏิทินการปฏิบัติงาน	3.83	0.64	มาก
7. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสรุปผลการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเสนอคณะกรรมการประสานงาน	3.81	0.60	มาก
8. ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีการที่ หลากหลาย	3.80	0.63	มาก
9. ผู้บริหารนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา	3.94	0.55	มาก
10. ผู้บริหารนำข้อสรุปมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและ ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนได้ทราบ	3.78	0.57	มาก
รวม	3.83	0.42	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.42) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.55) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญ ของการประเมินผลผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.58) และแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำเครื่องมือวัด ประเมินผลการคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= 0.55)

ตอนที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 6 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรม การส่งต่อนักเรียน และการรายงานผล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมรายด้าน และรายชื่อ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 7 -12

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.91	0.42	มาก
2. การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน	3.79	0.45	มาก
3. การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน	3.82	0.47	มาก
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.96	0.50	มาก
5. การส่งต่อนักเรียน	3.75	0.55	มาก
6. การรายงานผล	3.82	0.53	มาก
รวม	3.84	0.41	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.50) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.91$, S.D.= 0.42) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.47) การรายงานผล ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.53) การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน ($\bar{X} = 3.79$, S.D.= 0.45) และ การส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.55)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้าน
รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมและรายข้อ

ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ครูศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.01	0.58	มาก
2. ครูจัดทำระเบียบสะสมอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน	3.99	0.56	มาก
3. ครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบง่ายแก่การนำข้อมูล มาใช้อย่างสะดวกรวดเร็ว	3.98	0.54	มาก
4. ครูมีการเยี่ยมบ้านเพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของนักเรียน ทุกคน	3.98	0.59	มาก
5. ครูจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ)อย่างต่อเนื่องและเป็น ปัจจุบัน	3.82	0.60	มาก
6. ครูจัดทำแบบสอบถามครูประจำชั้นเดิมและครูประจำวิชาเพื่อทราบ ข้อมูล	3.83	0.60	มาก
7. ครูจัดทำแบบบันทึกสุขภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน	3.96	0.59	มาก
8. มีการประสานงานกับผู้ปกครองโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ นักเรียนตามต้องการ	3.88	0.61	มาก
9. ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ชัดเจน	3.84	0.62	มาก
10. ครูมีการสื่อสารข้อมูลด้านพฤติกรรมและด้านการเรียนกับ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเช่น คณะครู ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการอย่าง ต่อเนื่องเพื่อให้ ทราบพัฒนาการของนักเรียนในทุกๆด้าน	3.82	0.62	มาก
รวม	3.91	0.42	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านรู้จักนักเรียนเป็น
รายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.91$, S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ใน
ระดับ มากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
ของนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.58) ครูจัดทำระเบียบสะสมอย่างต่อเนื่อง
($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.56) ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนไว้อย่างเป็น
ระบบง่ายแก่การนำข้อมูลมาใช้อย่างสะดวกรวดเร็ว ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.54) และครูมีการเยี่ยมบ้าน
เพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของนักเรียนทุกคน ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.59)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้าน
การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียนโดยรวมและรายข้อ

ด้านการคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ครูประชุมคณะกรรมการระดับชั้นทำปฏิทินปฏิบัติการคัดกรอง จำแนก กลุ่มนักเรียน	3.77	0.57	มาก
2. ครูกำหนดเครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลของนักเรียนเพื่อ การคัดกรอง	3.76	0.60	มาก
3. ครูมีข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนเพียงพอสำหรับที่จะใช้ในการคัดกรองได้ อย่างถูกต้อง	3.69	0.61	มาก
4. ครูใช้เกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนเกณฑ์เดียวกันทั้งโรงเรียน	3.72	0.59	มาก
5. ครูได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับจุดประสงค์ของ การคัดกรองนักเรียน	3.77	0.59	มาก
6. ครูดำเนินการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ตามเกณฑ์ที่กำหนด	3.81	0.60	มาก
7. ครูมีการชี้แจง เสนอแนะ และร่วมวางแผนกับผู้ปกครองในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	3.84	0.56	มาก
8. ครูมีการแจ้งให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.87	0.58	มาก
9. ครูมีการปฏิบัติกับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างถูกต้อง จน นักเรียนไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกแตกต่างจากเพื่อน	3.83	0.57	มาก
10. ครูจัดเก็บข้อมูลนักเรียนไว้เป็นความลับโดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่ม เสี่ยง/มีปัญหา	3.84	0.59	มาก
รวม	3.79	0.45	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการคัดกรอง จำแนก
กลุ่มนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่
ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูมีการแจ้งให้ผู้ปกครอง
ได้ทราบข้อมูลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.58$) ครูมีการชี้แจง เสนอแนะ และร่วมวางแผนกับผู้ปกครอง
ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.56$) ครูใช้เกณฑ์ใน

การคัดกรองนักเรียนเกณฑ์เดียวกันทั้งโรงเรียน ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 0.59) และครูมีการปฏิบัติกับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างถูกต้อง จนนักเรียนไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกแตกต่างจากเพื่อน ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.59)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนโดยรวมและรายข้อ

ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ครูมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมนักเรียนกลุ่มปกติอย่างทั่วถึงและเหมาะสม	3.83	0.59	มาก
2. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างต่อเนื่อง	3.78	0.61	มาก
3. ครูมีการทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา	3.78	0.59	มาก
4. ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองรู้จักผู้อื่นและสังคมดีขึ้น	3.82	0.58	มาก
5. ครูมีการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงให้เป็นกลุ่มปกติแบบยั่งยืน	3.81	0.63	มาก
6. ครูจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	3.76	0.60	มาก
7. ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ	3.78	0.60	มาก
8. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีบรรยากาศที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	3.81	0.60	มาก
9. ครูจัดกิจกรรมโดยการเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในกิจกรรมให้มากที่สุด	3.87	0.65	มาก
10. ครูมีการจัดกิจกรรมโดยการเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในกิจกรรมให้มากที่สุด	3.94	0.60	มาก
รวม	3.82	0.47	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ มากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูมีการจัดกิจกรรมโดยการเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในกิจกรรมให้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.60) ครูมีการจัดกิจกรรมโดยการเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในกิจกรรมให้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.60) และครูมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมนักเรียนกลุ่มปกติอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.59)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยรวมและรายข้อ

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ครูให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม	3.97	0.60	มาก
2. ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาโดยยึดหลักเมตตาธรรมและใช้หลักจิตวิทยา	3.94	.59	มาก
3. ครูดำเนินการสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	3.96	0.57	มาก
4. ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	3.98	0.61	มาก
5. ครูให้คำปรึกษาติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง	3.97	0.62	มาก
6. ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียนโดยทั่วถึงเท่าเทียมกันทุกคน	3.99	0.63	มาก
7. ครูให้คำแนะนำในเรื่องการปรับตัวและการวางตัวในสังคม	3.97	0.66	มาก
8. ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทางด้านบุคลิกภาพ	3.94	0.65	มาก
9. ครูมีความจริงใจในการช่วยเหลือแก้ปัญหาของนักเรียนทุกคน	3.97	0.70	มาก
10. ครูมีการกำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหาของนักเรียน	3.90	0.70	มาก
รวม	3.96	0.50	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียนโดยทั่วถึงเท่าเทียมกันทุกคน ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.63) ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.61)ครูให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.60) ครูให้คำปรึกษาติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.62) ครูให้คำแนะนำในเรื่องการปรับตัวและการวางตัวในสังคม ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.66) และครูมีความจริงใจในการช่วยเหลือแก้ปัญหาของนักเรียนทุกคน ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.70)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี
เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมและรายข้อ

ด้านการส่งต่อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ครูวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลนักเรียนที่สมควรได้รับการส่งต่อ	3.86	0.64	มาก
2. ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจถึงเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน	3.76	0.66	มาก
3. ครูติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ	3.69	0.68	มาก
4. ครูมีการประสานงานกับบุคลากรที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้ทราบล่วงหน้า	3.75	0.63	มาก
5. ครูดำเนินการแก้ปัญหาในเบื้องต้นด้วยตนเองก่อนหากไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงดำเนินการส่งต่อนักเรียน	3.81	0.59	มาก
6. ครูมีการบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.76	0.67	มาก
7. ครูดำเนินการส่งต่อนักเรียนโดยไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ตนเองแปลกหรือต่างจากเพื่อน	3.75	0.66	มาก
8. ครูมีการนัด วัน เวลา สถานที่ในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานที่รับช่วงต่อ	3.68	0.71	มาก
9. ครูมีติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ	3.69	0.71	มาก
10. ครูติดตามผลการแก้ปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่องหลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาไปเป็นกลุ่มปกติอย่างถาวร	3.72	0.72	มาก
รวม	3.75	0.55	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลนักเรียนที่สมควรได้รับการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= 0.64) ครูดำเนินการแก้ปัญหาในเบื้องต้นด้วยตนเองก่อนหากไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงดำเนินการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= 0.65) ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจถึงเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= 0.66) และครูมีการบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= 0.67)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
ด้านการรายงานผลโดยรวมและรายข้อ

ด้านการรายงานผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ครูมีการรายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาในระหว่างการดำเนินการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.80	0.61	มาก
2.ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการประชุมพิจารณารายงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.86	0.59	มาก
3.ครูจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเสนอ ต่อวิชาการทุกระดับตามรูปแบบที่กำหนด	3.81	0.65	มาก
4.ครูรายงานผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนา	3.80	0.60	มาก
5.ผู้บริหารนำผลการรายงานไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา	3.81	0.60	มาก
6.รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	3.83	0.59	มาก
รวม	3.82	0.53	มาก

จากตาราง13 แสดงว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านการรายงานผล
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก
ทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการ
อำนวยการประชุมพิจารณารายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= 0.59)
รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.59) ผู้บริหารนำผลการรายงานไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ($\bar{X} = 3.81$,
S.D.= 0.60) และครูจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเสนอต่อ
วิชาการทุกระดับตามรูปแบบที่กำหนด ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= 0.65)

ตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ผู้วิจัยศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยรวมรายด้าน และรายข้อ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังในตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา						
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y
X1	.641**	.613**	.481**	.477**	.463**	.402**	.606**
X2	.690**	.630**	.555**	.464**	.570**	.510**	.678**
X3	.724**	.712**	.575**	.507**	.608**	.559**	.730**
X4	.722**	.740**	.578**	.535**	.632**	.607**	.757**
X	.765**	.741**	.603**	.545**	.626**	.573**	.763**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 แสดงว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง จำแนกนักเรียน อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญที่.01 ส่วนความสัมพันธ์กับ การส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การรายงานผล การป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่.01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีขั้นตอนในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้านคือการบริหารจัดการการประสานงาน การกำกับ นิเทศและติดตาม และ การประเมินผล
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 6 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน และการรายงานผล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สมมุติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนของสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2551 ที่เป็นสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน มีครูผู้สอน 321 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้สอนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ที่เป็นสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 181คน ซึ่งได้มาโดยเปิดตารางกำหนดขนาดของเครื่องชี้และมอร์แกน (Krejcie;&Morgan 1970: 607-610) จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาโดยวิธีแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้โรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาปรับปรุงมาเพื่อสอบถามครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต(Likert) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต(Likert) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) และภาษาที่ใช้ จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้(Try out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 30.คน เพื่อมาหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient)ของCronbach(ศิริชัย กาญจนวาสี. 2545: 153))ปรากฏได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมที่ระดับ 0.95 เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏดังนี้ การบริหารจัดการ 0.93การประสานงาน 0.87 การกำกับ นิเทศติดตาม 0.87 และการประเมินผล0.89 ส่วนแบบสอบถามเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 0.86 การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน 0.94 การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 0.88 การป้องกันและแก้ไขปัญหา 0.93 การส่งต่อนักเรียน 0.90 และการรายงานผล 0.89

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจริงมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วมาลงรหัส(Coding)ต่อจากนั้นได้ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด
2. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยรวมรายด้าน และรายข้อ
3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติหาค่าความสัมพันธ์ Correlation โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Peason Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารจัดการ การกำกับ นิเทศและติดตาม การประสานงาน และการประเมินผล
2. การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และการรายงานผล การคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน
3. การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญที่.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง จำแนกนักเรียน อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญที่.01 ส่วนความสัมพันธ์กับ การส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา นักเรียน การรายงานผล การป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญที่.01

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1 มีประเด็นที่สามารถอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น เข้ารับการศึกษาคือในระดับบัณฑิตศึกษา เพิ่มพูนความรู้ในระดับประกาศนียบัตรด้านการบริหาร การศึกษา การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน ประกอบกับยุคปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ประสานงานร่วมมือกับกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: คำชี้แจง) จึงทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา กระตือรือร้น พัฒนาทั้งด้านการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ความเข้าใจทั้งการนำไปสู่การปฏิบัติ เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543: 1) จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความตระหนัก ความเอาใจใส่ ในการรับนโยบายมาบริหารจัดการอย่างเคร่งครัดของสถานศึกษาแต่ละแห่งซึ่งสอดคล้องกับ พิชญ์มณฑน์ สีกำเนิดไทย(2545: 134) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนวมีความคิดเห็นต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมากที่สุดเกือบทุกรายการ และสอดคล้องกับ สายสุดา สาสุนทร (2541: 72) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนมีความเข้มของปัญหามากที่สุด เพราะการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน ผู้บริหารทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องตระหนักและใส่ใจในเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้น

2. การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่แนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสามัญศึกษา ที่โรงเรียนต้องนำไปปฏิบัติ โดยครูเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ ประกอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่ในอดีต แต่เพื่อให้มีทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยจึงมีการปรับปรุงการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดความสำเร็จอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพผลดีซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย เจริญศรี

(2546: 75-79) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วีระ โอบอ้อม (2549: 120) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1 ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข: 1-15) ที่กล่าวว่า งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะสำเร็จด้วยดีและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ามาบริหารจัดการเพื่อให้บังเกิดผลต่อนักเรียนภายในสถานศึกษา วนิตา ชนินทรยุทธ (2544: 13-14) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 7) ได้ให้ความเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีที่มนำและที่มประสานอันได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนสุโขทัย (2552:Online) ได้กล่าวว่า จุดแข็งที่ส่งผลให้โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร ทุกฝ่ายอำนวยความสะดวกและพร้อมให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่เพื่อให้การดำเนินงานโครงการระบบดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนยางชุม น้อยพิทยาคม (2552: Online) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารที่อุทิศตน ทุ่มเทศสนับสนุนให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง แต่พบว่าส่วนด้านการส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การรายงานผล และการป้องกันและแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งต่อนักเรียนนั้น พบว่า ครูมีการนัดวัน เวลาสถานที่ในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานที่รับช่วงต่อ ซึ่งน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ ดังปรากฏในตาราง 12 หน้า 90 ข้อ 8 ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย เจริญศรี (2546 : 75-79) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี พบว่า ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูมีการปฏิบัติเรื่องการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อช่วยนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาน้อยกว่าในเรื่องอื่นๆ ดังปรากฏในตาราง10 หน้า 88 ข้อ 6 ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ชัย साไพรวลัย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง

สภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคามพบว่า ปัญหาการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมาจากปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ และมีการทำงานโดยมีการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาเพื่อความสำเร็จและมีประสิทธิภาพที่ดีของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ อรรถ บัญรุง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม ตามโครงการสานสายใยครูและศิษย์ ปีการศึกษา 2546 พบว่าองค์ประกอบแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดังนี้คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนทั้งนักเรียนและผู้ปกครองและชุมชนควรให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกๆด้าน เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อไปนี้นำผู้วิจัยได้พิจารณาจากผลการวิจัยโดยเลือกประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและนำไปเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในภาพรวม ซึ่งหน่วยที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจได้โดยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้แต่ละปีการศึกษา ควรดำเนินการส่งต่อภายนอกสถานศึกษาไปยังผู้เชี่ยวชาญ ควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังดำเนินการโครงการ และผู้บริหารสถานศึกษาควรให้หน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 เมื่อมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาควรดำเนินการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญ ครูควรจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ควรมีการแจ้งให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงถึงข้อมูลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดกิจกรรมชมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มากยิ่งขึ้นเพื่อลดภาวะการณ์ที่นักเรียนจะเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ควรมีการกำหนดวิธีการและการดำเนินการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างเป็นธรรมและมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในความดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญและทุกครั้งที่มีการรายงานควรนำผลนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรสนับสนุนให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านพฤติกรรม

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูแนะแนววิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียนและการรายงานผล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการแนะแนว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และวิเคราะห์สาระสำคัญ*.
กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- .. (2544ก). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- .. (2544ข). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา*
(ฉบับผู้บริหาร). กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- .. (2544ค). *คู่มือวิทยากรระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 – ช่วงชั้นที่ 4*
(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- .. (2545ก). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- .. (2545ข) . *นโยบายกระทรวงศึกษาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด*
ในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2544ก). *คู่มือครูที่ปรึกษา : ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร:
ยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป จำกัด.
- .. (2544ข). *คู่มือวิทยากรการดูแลช่วยเหลือ สำหรับครูที่ปรึกษา ฉบับปรับปรุง*.
กรุงเทพมหานคร: ยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป จำกัด.
- .. (2544ค) . *คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กด้อยโอกาส*. อุบลราชธานี :
โรงพยาบาลศรีมหาโพธิ์.
- .. (2546). *คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 – ช่วงชั้นที่ 4*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ:
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- .. (2546ก). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- .. (2546ข). *คู่มือวิทยากร ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 – ช่วงชั้นที่4*
(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6). กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
กระทรวงศึกษาธิการ.
- .. (2546ค). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และ*
กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). คู่มือการสร้างเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับบุคลากรสถานศึกษาและบุคลากรสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2538). การบริหารกิจการนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2543). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานา.
- จันทนา บุญรุ่ง. (2548). การศึกษาบทบาทและปัญหาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวในโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ชัย साไพรวัลย์. (2546) การติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม.รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อัดสำเนา.
- ดำรง ประเสริฐกุล. (2542). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: ทิซซิ่งเอ็ด.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดพิงษ์. (2541). การประเมินผลนโยบาย : ประสิทธิภาพและความเป็นธรรมของนโยบาย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เทิดศักดิ์ ถาวรสุทธิ. (2546). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2545. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อัดสำเนา
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์. (2534). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- นันทนา ธรรมบุศย์. (2540). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน วารสารแนะแนว. 31(166) : 25-30.
- นันทพงศ์ พฤษชาติรัตน์. (2546). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อัดสำเนา.
- นาบาน. (2551). การประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2551. จาก <http://learners.in.th/filel/promarin>.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักส์
- มณฑนา เฟิงหนู; และรังสรรค์ เฟิงหนู. (2546). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ศึกษาในเทศก์งานแนะแนว. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.เขตการศึกษา5.

- มาลินี ชาวลาไฟบูลย์. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศิลปากร. อัดสำเนา.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2545). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอส.แอนด์.จี. กราฟฟิค.
- เรืองยศ อุตระศาสตร์. (2546). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อัดสำเนา.
- โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย. (2551). คู่มือระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2551, จาก <http://www.anc.ac.th.chilcare.html>.
- โรงเรียนโคกสูงวิทยา. (2548). คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาเชิงระบบ (TOP STAR) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ลพบุรี: ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนน้ำพองศึกษา. (2551). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มงานกิจการนักเรียน. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2551, จาก <http://www.nidtep.go.th>
- โรงเรียนประสาทวิทยาคาร. (2551). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2551. จาก <http://www.kpp1med.org>
- โรงเรียนมะค่าวิทยา. (2548). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาเชิงระบบเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และคุณภาพโรงเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. นครราชสีมา โรงเรียนฯ.
- โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์. (2544). คู่มือครูฝ่ายปกครองระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี : โรงเรียนฯ
- โรงเรียนวัดดอนตูม. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จังหวัดนครปฐม. นครปฐม : โรงเรียนฯ
- โรงเรียนสุโขทัย. (2552). รายงานการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสุโขทัย. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2552 จาก <http://203.155.220./242/suthai/abs.doc>
- โรงเรียนอำนาจเจริญ. (2551). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2551 จาก <http://www.anc.ac.th.chilcare.html>.
- วนิดา ชนินทยุทวงศ์. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ร.ส.พ.
- วรวรรณ ศรีเจริญ; และมณีรัตน์ แซ่กู่. (2543). คำและความหมายในงานนโยบายและแผนสาธารณสุข. นนทบุรี: สำนักนโยบายและสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
- วิชัย เจริญศรี. (2546). การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี. กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538; กุมภาพันธ์ – มีนาคม). วิจัยการศึกษา. วารสารวิจัยการศึกษา. 18(3): 8-11
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). หลักการจัดการ (PRINCIPLES OF MANAGEMENT). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร.
- วิสรณ พลเสน. (2547). คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มเสี่ยงในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ โอบอ้อม. (2548). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพงษ์ เสาภายน. (2547). หลักการบริหารการศึกษา: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2543). แนวทางการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษา. กรุงเทพฯ: สมาคมสถาบันการศึกษาเอกชน.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์;และคณะ. (2551). การบริหารจัดการ. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2551, จาก <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=learn>.
- สมคิด บางโม. (2546). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: บริษัทจูนพับลิชชิง จำกัด.
- สมิต สัชฌกร. (2551). ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการประสานงาน. สืบค้น 17 พฤศจิกายน 2551. จาก <http://www.tpa.or.th>
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร(Management : from the executive's viewpoint). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จี.พี. ไชเบอร์พรินท์.
- สายสมร ยุทธิมิ. (2545, พฤษภาคม). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน:แนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ของกรมสามัญศึกษา. วารสารวิชาการ. 5(5): 71-74
- สังคม แก้วสว่าง. (2549). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสละเวชวิทยา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพรรณิ มีเทศน์. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนปกคมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพล เพ็งแจ่ม. (2544). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อัดสำเนา

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประเมินคุณภาพภายใน
สถานศึกษา:เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- (2544). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทจุดทอง จำกัด
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2551) ประวัติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี
เขต1. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2551, จาก <http://www.phetburi1.net/history.html>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 (2551). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สืบค้นเมื่อ
17 พฤศจิกายน 2551. จาก <http://www.skr2.go.th/-s-pol/dolaa.htm>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544) แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- (2546). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ
แก้วิกฤตสังคม เส้นทางสู่ศูครูมีอาชีพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- (2548). แนวทางการเก็บข้อมูล การประเมินผลการจัดการจัดการศึกษา. สืบค้นเมื่อ
17 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://evaluation.obec.go.th/manifo/method.doc>
- (2551). การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักสูตรผู้บริหาร
สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานพัฒนาระบบราชการ. (2551). การประสานงานวิธีการบริหารจัดการที่ถูกลืม. สืบค้นเมื่อ
17 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?>
- อรชร บุญรุ่ง. (2548). การศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม
ตามโครงการสานสายใยครูและศิษย์ ปีการศึกษา 2546. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการ
แนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อนงค์ แก้วเชิด. (2545). รายงานผลการประเมินโครงการตรวจสอบและผลักดันแรงงานต่างด้าวผิด
กฎหมายที่ลักลอบทำงานและโครงการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวประกอบการ
สำนักงานจัดหางานกรุงเทพฯ6 ราชภัฏบูรณะ. กรุงเทพฯ: สำนักจัดหางานกรุงเทพฯ6ราชภัฏ
บูรณะ

- อดิษฐ์ ชาติกำแหง. (2530). *หลักการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อร่าม เสือเดช. *คู่มือการดำเนินงานตามกระบวนการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดช้างเผือก*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำนาจผล สระพรหม. (2546). *การปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนนำร่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- Keith, Patricia Berg. (1992). *Effects of Parental Involvement on Mexican Equations Analysis*. Virginia: Polytechnic Institute and State University.
- Glazier, Shana Yvette. (2004). *General educators perceptions of at-risk students and self-perceived efficacy in relationship to participation in a student assistance team model*. Retrieved February 5,2006,from <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp>
- Jacoby, June Yvonne. (1992). *A Case Study: The Implementation of a Model At- Risk in the State of Texas from conception Through Inception(1980-1990) Keeping Eligible Youth in School*. Texas: East Texas State University.
- Tinto, V. (1993, March). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research, *Review of Educational Research*. 45(3) : 262-125
- Valerie. Brook Klein. (1995, December). Validation of the teacher variance inventory(revised) and its relationship to the survey of attitudes toward children (corporal punishment discipline) *Dissertation Abstracts International*. DAI-A 56(06): 2169 (DIO CD-ROM.NO. ACC 9535723)
- Williams, Thomas Kriston. (1987, October). The Design, and Evaluation of a Disciplinary Activity Interaction: Technique for Use in a Public Middle and Junior High School. *Dissertation Abstracts International*. 41(7): 2963-A

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมากขอความกรุณาให้ท่านโปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกด้านและทุกข้อจึงจะทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีความสมบูรณ์

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู

3. ผู้วิจัยจะใช้คำตอบของท่านเพื่อการวิจัยและจะสงวนคำตอบไว้ในภาพรวมของโรงเรียนมิได้แจกแจงข้อมูลแต่ละบุคคลจึงไม่กระทบกระเทือนต่อตัวท่าน แต่กลับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาและดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยความร่วมมือจากท่าน ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม ได้โปรดตอบให้ครบทุกข้อและตอบตามความเป็นจริง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ด้วยดี

ขอขอบคุณอย่างสูง

นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ตอนที่ 1

1.ให้ท่านพิจารณาแบบสอบถามตามความเป็นจริงในการบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา

2. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของท่านได้ปฏิบัติตาม
 ข้อความด้านซ้าย ในแต่ละข้ออยู่ในระดับใดแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับด้านขวามือตาม
 การรับรู้ของท่าน

ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการ ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	<u>ด้านการบริหารจัดการ</u> ผู้บริหาร กำหนด นโยบาย ในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
2	ผู้บริหาร ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
3	ผู้บริหาร ได้กำหนดโครงสร้าง การดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
4	ผู้บริหาร แต่งตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
5	ผู้บริหาร ได้ดำเนินการให้มีการประชุม อบรม สัมมนา เรื่องการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					
6	ผู้บริหาร มอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคลากรอย่าง ชัดเจน					
7	ผู้บริหาร จัดทำแผนปฏิบัติการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					
8	ผู้บริหาร จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					
9	ผู้บริหาร ได้จัดสรรงบประมาณตามโครงการระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
10	ผู้บริหาร กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของตนเอง					

ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	<u>ด้านการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก</u> ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
12	ผู้บริหาร รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ					
13	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
14	ผู้บริหารประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการ การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
15	ผู้บริหารดำเนินการส่งต่อภายนอกสถานศึกษาไปยังผู้เชี่ยวชาญ					
16	ผู้บริหารดำเนินการส่งต่อระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่อทำการช่วยเหลือ					
17	ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
18	ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
19	ผู้บริหารประสานงานและส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันในสถานศึกษา					
20	ผู้บริหารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ					

ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	<u>ด้านกำกับ นิเทศ และติดตาม</u> ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
22	ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างชัดเจน					
23	ผู้บริหารประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ร่วมกัน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่แน่นอน					
24	ผู้บริหาร มีการดำเนินการ นิเทศ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามปฏิทินการปฏิบัติงาน					
25	ผู้บริหารเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ บุคลากร โดยการนิเทศให้กำลังใจในการดำเนินงาน					
26	ผู้บริหารจัดหาเครื่องมือสำหรับการ นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
27	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรอบรมเพื่อพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
28	ผู้บริหารดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนดำเนินการโครงการ					
29	ผู้บริหารดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างดำเนินการโครงการ					
30	ผู้บริหารดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังดำเนินการโครงการ					

ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31	<u>ด้านการประเมินผล</u> ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล					
32	ผู้บริหาร แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำ เครื่องมือวัดประเมินผลการคัดกรอง จำแนก กลุ่มนักเรียน					
33	ผู้บริหารให้คณะครูมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
34	ผู้บริหารให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
35	ผู้บริหารให้หน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมใน การประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
36	ผู้บริหารประเมินผลระบบการดูแลนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนตามปฏิทินการปฏิบัติงาน					
37	ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน สรุปลผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเสนอคณะกรรมการประสานงาน					
38	ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูประเมินผลการ ดำเนินงานโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย					
39	ผู้บริหารนำผลการประเมินมาปรับปรุงและ พัฒนา					
40	ผู้บริหารนำข้อสรุปมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองนักเรียน และ ชุมชนได้ทราบ					

คำชี้แจง ตอนที่2

1.ให้ท่านพิจารณาแบบสอบถามตามความเป็นจริงในการการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของคุณ

2. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของคุณ
คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของท่านได้ปฏิบัติตาม
ข้อความด้านซ้าย ในแต่ละข้ออยู่ในระดับใดแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับด้านขวามือตาม
การรับรู้ของท่าน

ที่	ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
41	ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล					
42	ครูจัดทำระเบียบสะสมอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน					
43	ครูจัดเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบง่ายแก่การนำข้อมูลมาใช้อย่างสะดวกรวดเร็ว					
44	ครูมีการเยี่ยมบ้านเพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของนักเรียนทุกคน					
45	ครูจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน					
46	ครูจัดทำแบบสอบถามครูประจำชั้นเดิมและครูประจำวิชาเพื่อทราบข้อมูล					
47	ครูจัดทำแบบบันทึกสุขภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน					
48	ครูมีการประสานงานกับผู้ปกครองโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนตามต้องการ					
49	ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน					
50	ครูมีการสื่อสารข้อมูลด้านพฤติกรรมและด้านการเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น คณะกรรมการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบพัฒนาการของนักเรียนในทุกๆ ด้าน					

ที่	ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
51	<u>ด้านการคัดกรอง</u> จำแนกกลุ่มนักเรียน ครูประชุมคณะกรรมการระดับชั้นทำปฏิทิน ปฏิบัติการคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน					
52	ครูกำหนดเครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ใน การศึกษาข้อมูลของนักเรียนเพื่อการคัดกรอง					
53	ครูมีข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนเพียงพอสำหรับ ที่จะใช้ในการคัดกรองได้อย่างถูกต้อง					
54	ครูใช้เกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนเกณฑ์ เดียวกันทั้งโรงเรียน					
55	ครูได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับจุดประสงค์ของการคัดกรองนักเรียน					
56	ครูดำเนินการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์ที่กำหนด					
57	ครูมีการชี้แจง เสนอแนะ และร่วมวางแผนกับ ผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา					
58	ครูมีการแจ้งให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูล นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเพื่อขอ ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					
59	ครูมีการปฏิบัติกับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหาอย่างถูกต้อง จนนักเรียนไม่เกิด ความรู้สึกว่าตนเองแปลกแตกต่างจากเพื่อน					
60	ครูจัดเก็บข้อมูลนักเรียนไว้เป็นความลับ โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา					

ที่	ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
61	ครูมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมนักเรียนกลุ่มปกติอย่างทั่วถึงและเหมาะสม					
62	ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างต่อเนื่อง					
63	ครูมีการทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา					
64	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองรู้จักผู้อื่นและสังคมดีขึ้น					
65	ครูมีการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงให้เป็นกลุ่มปกติแบบยั่งยืน					
66	ครูมีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา					
67	ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ					
68	ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีบรรยากาศที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน					
69	ครูมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
70	ครูมีการจัดกิจกรรมโดยการเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในกิจกรรมให้มากที่สุด					

ที่	ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
71	<u>ด้านการช่วยเหลือและแก้ไข</u> ครูให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการ เรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม					
72	ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหาโดยยึดหลักเมตตาธรรมและใช้หลัก จิตวิทยา					
73	ครูดำเนินการสื่อสารกับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา					
74	ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนกลุ่ม เสี่ยง/มีปัญหา					
75	ครูให้คำปรึกษาติดตามดูแลช่วยเหลือ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง					
76	ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียนโดยทั่วถึงเท่า เทียมกันทุกคน					
77	ครูให้คำแนะนำในเรื่องการปรับตัวและการ วางตัวในสังคม					
78	ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทางด้านบุคลิกภาพ					
79	ครูมีความจริงใจในการช่วยเหลือแก้ปัญหา ของนักเรียนทุกคน					
80	ครูมีการกำหนดวิธีการและดำเนินการ แก้ไขปัญหาของนักเรียน					

ที่	ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
81	ด้านการส่งต่อ ครูวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลนักเรียนที่สมควรได้รับการส่งต่อ					
82	ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจถึงเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน					
83	ครูติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ					
84	ครูมีการประสานงานกับบุคลากรที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้ทราบล่วงหน้า					
85	ครูดำเนินการแก้ปัญหาในเบื้องต้นด้วยตนเองก่อนหากไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงดำเนินการส่งต่อนักเรียน					
86	ครูมีการบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง					
87	ครูดำเนินการส่งต่อนักเรียนโดยไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกหรือต่างจากเพื่อน					
88	ครูมีการนัด วัน เวลา สถานที่ในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานที่รับช่วงต่อ					
89	ครูมีติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ					
90	ครูติดตามผลการแก้ปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่องหลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาไปเป็นกลุ่มปกติอย่างถาวร					

ที่	ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
91	<u>ด้านการรายงานผล</u> ครูมีการรายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาในระหว่างการดำเนินการอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
92	ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการประชุมพิจารณารายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
93	ครูจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเสนอต่อวิชาการทุกระดับตามรูปแบบที่กำหนด					
94	ครูรายงานผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนา					
95	ผู้บริหารนำผลการรายงานไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา					
96	ครูรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.นิตย์ โรจนรัตน์วานิช	ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
3. นายไพบูรณ์ เกตุแก้ว	ผู้อำนวยการ โรงเรียนคงคาราม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
4. นายเขมณัฐ จันทวงศ์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
5. นางสาวเกษร หว่างจิตร	ครู คศ.2 โรงเรียนวัดโพธิ์ทัมมณี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ภาคผนวก ค

หนังสือราชการ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/๐๐54

วันที่ ๒ มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์นิรันดร์ โรจนรัตน์นาถวิชัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๐๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

6 มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศา สว่างศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรทัศน์ 089-9113-439

031

ที่ ศธ 0519.12/๐๐๕1

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

6 มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์เขมฉัฐ จันทรวงค์ ศึกษานิเทศ และ อาจารย์ไพบุลย์ เกตุแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 089-9113-439

ที่ ศธ 0519.12/๕๐๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์ทัยมณี

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศวรงค์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์เกษร หว่างจิตร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-9113-439

ที่ ศธ 0519.12/0055

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

6 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านช่อง

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครู จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในระหว่างเดือนมกราคม 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-9113-439

ที่ ศธ 0519.12/๐๐๕๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแหลมทอง

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณี นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครู จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในระหว่างเดือนมกราคม 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-9113-439

ที่ ศธ 0519.12/๖๐5๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖ มกราคม 2552

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

เนื่องด้วย นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 19 โรงเรียน คอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่าง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในระหว่างเดือนมกราคม 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอลความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอารีย์ ฉิมฉลอง ได้เก็บข้อมูล เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานกณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-9113-439

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อชื่อสกุล	นางสาวอารีย์ นิมนลง
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 9 สิงหาคม 2505
สถานที่เกิด	อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	43 หมู่ 1 ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่งการงานในปัจจุบัน	ครู คศ.2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหนองชุมพล ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2522	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพรหมานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกเกษตรศาสตร์ จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2526	ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกเกษตรศาสตร์ จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2552	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร